

ŠT. 6/7

mladika

1970
junij - julij

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN JULIJA - AVGUSTA
1970 leto XIV. št. 6-7

VSEBINA:

Alojz Rebula: Govor na Taboru 1970	101
L. U.: O taboru na Repentabru	103
Zubek - Breceļj: Pomlad Adele Ostroluške	104
Severin Res: P. Stanislav Škrabec spet med nami	107
Iz sodobne lirike: Bruna Pertot, Lev Detela, Boris Pangerc in Nelly Schuster	108
Franc Jeza: Izlet	110
Vinko Beličič: Dve knjigi žlahtne poezije	114
Mojca Rant: Prababica	115
Atilij Kralj: Človek in Luna	116
Josip Kravos: Svetoivanska »okrogla miza«	117
Dva velika športna dogodka	118
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	119
Kondor: O objektivnosti in naprednosti	123
Dvajsetič na Repentabru	123

Uredil
JOZE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin, Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka, Emil Valentinčič in Marilka Korsič.

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVESCEK

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod-uredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

DRAGA
1970

Na lanskih študijskih dneh, predava prof. Boris Pahor

Letošnji študijski dnevi slovenskih izobražencev bodo v Dragi pri Bazovici 5., 6. in 7. septembra.

Zgoraj objavljamo sliko spomenika bazoviških žrtev, mimo katerega se vozimo, ko prihajamo v Drago. Letos poteče 40 let od usmrtnice naših junakov in bomo zato na študijskih dneh določili čas, da se bomo tem žrtvam našega naroda poklonili.

Podrobni spored predavanj na študijskih dneh bomo še javili. Zdaj lahko samo sporočimo, da je obljubil svoj prihod pomožni škof ljubljanske nadškofije dr. STANKO LE-NIC, ki bo v nedeljo maševal v Dra-

gi. Predavanje pa je obljubil znani psiholog dr. ANTON TRSTENJAK, univ. profesor iz Ljubljane.

Tudi letos želimo, da bi bili študijski dnevi srečanje slovenskih izobražencev iz vseh krajev, kjer živijo, da bi prosto in akademsko izmenjavali misli o perečih problemih časa in našega naroda. Zato je na študijskih dneh vsakdo dobrodošel.

Za podrobna obvestila o študijskih dneh bomo naprosili vse slovenske časopise, posebno v Italiji, Avstriji in Sloveniji, pa tudi zunaj Evrope.

DRUSTVO SLOVENSКИH
IZOBRAŽENCEV V TRSTU

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

T A B O R 1970

OB 25 LETNICI KONCA VOJNE IN
25 LETNICI KONCA FAŠIZMA IN NACIZMA

Slavje, kakršno je današnje, posebno na tej veličastni skalnati tribuni, ki se dviga v objemu junijskega zelenja iz naše zemlje in iz naše zgodovine, ni najbolj primerna priložnost za to, da govornik nastopi z realno govorico: z realnim obračunom preteklosti in z realnim soočenjem s sedanostjo. Proslava petindvajsetletnice osvoboditve prej zapeljuje v priložnostni optimizem, v več ali manj domoljubno retoriko.

Uprioriti pred občinstvom nekaj čustvenega ognjemeta na temo osvoboditve, drugo pa prepustiti godbi in teranu — ta tradicionalna formula se ponuja tudi meni. Naposled sem doživel epopejo osvoboditve tudi sam, kakor so jo doživeli mnogi med vami. V nepozabnem majskega jutru sem videl, kako se je Hitlerjev *Adriatisches Küstenland* zdrobil ob navalu vojakov IV. jugoslovanske armije z Vzhoda in novozelandskih tankov z Zahoda. Videl sem slovensko zastavo, kako je vsa nepoznana in zmagoslavna zaplapolala na najbolj postavnem kostanju v domači vasi. S trepetom sem razgrnil med rokami prvo številko slovenskega dnevnika, našisnjenega v Pellicovi ulici v Trstu, v hiši, ki je bila do predvečera kovačnica našega suženjstva. Obstal sem pred fotografijo, kjer je na železnem ogrodju visel s svojo bižjo glavo navzdol mož, ki je proglasil Slovence za uši v zidovih Italije. Doživel sem trenutek, ko je četrtilijonsko mesto, kjer je prej vsaka pekarnica lajala na nakupovalca s svojim »Qui si parla soltanto italiano«, hlastno iskalo po starinarnicah slovenske slovnice. Skratka, videl sem dovolj, da bi lahko tudi sam izvlekel svojo ognjemetno pištolino in zadimil ta oder z nekaj osvobodilnega patosa.

Toda četrto stoletja je četrto stoletja.

Teh petindvajset let, ki jih je sledilo tistim vstajenskim dnevom, me je popolnoma onesposobilo za kakršnokoli mitiziranje, tako na planetarni kakor na slovenski ravni. Drzmem si tvegati domnevo, da je ta zgodovinski razkorak od 1945 do 1970 v marsičem demitiziral tudi vas.

Doživeti, da v borih desetih letih po tem, ko si izkrvavel zlezal iz fašističnih katakomb, zdrkneš najprej s položaja naroda zmagovalca v prividno enakopravnost Zavezniške vojaške uprave in potem, s ponovnim padcem, v položaj narodnostne manjšine z rešilnim prividom Avstralije, vse to je pomenilo za našo narodnostno skupnost šok, ki bi bil lahko tudi smrten. Dejansko prihaja od njega k sapi šele zadnja leta. To našo skupnost je zgodovina dovolj stremirala, da danes zmore gledati na svoj položaj realno, brez prividnih iredentizmov in brez samomorilskih katastrofizmov. Toda z demagogijo je odpravila enkrat za vselej. V novo zrelost prihaja, ko hoče soditi po dejstvih in graditi iz dejstev, zunaj vsakršne mitologije.

Na prvi pogled je bil naš razdejani slovenski dom tako rekoč v celem spet pozidan. Spet imamo svoje razvejano slovensko šolstvo, svoje denarne zavode, svoj osrednji Kulturni dom z vrsto perifernih, svoje poklicno gledališče, svoj politični in kulturni list, svoja kulturna in športna društva. Toda sprašujem se: je to novo organizacijsko ohišje zajelo pod svoj krov tudi ves tisti življenjski naboj, ki je bil značilen za tržaško slovenstvo pred petdesetimi leti?

Dejstva so, kar so.

Slovenska množičnost je izginila: tržaški Slovenci po vojni nismo bili zmožni samostojno organizirati niti ene same demonstracije.

Slovenska narodna zavest je upadla. Še več, vrsta znamenj nas navaja k tragičnemu sklepu, da je petindvajset let demokracije izpilo iz našega narodnega telesa več vitalnosti kakor prejšnjih petindvajset let kulturnega genocida.

Epopeja odpora bi bila morala enkrat za vselej tako preroditi psiho našega človeka, da bi bil imun za narodni odpad: dejansko asimilacija še množično kosi naše vrste.

Iz naših šol je izšlo več kot tisoč diplomantov. Dejansko je levji delež vsega javnega dela na ramah starejše in srednje generacije. Vse sloni na peščici ljudi, ki še niso prisegli na osebni ali ideološki komfort.

Govor
pisatelja
Alojza
Rebule

Ljubka Šorli - Bratuževa
sprejema cvetje

O naši biološki vitalnosti je težko govoriti, ko pa postajamo narodnostna skupnost edinčkov. Govoriti danes o ohranjanju slovenstva in zamolčevati naš natalitetni samomor, je destilirana demagogija. Zakaj neke narodne skupnosti ne delajo prvenstveno kulturni domovi, gledališke predstave ali literarne revije, ampak ljudje.

Naš tisk ob vsej svoji razvejanosti ne more skriti neke organske slabokrvnosti. Manjka mu informativnosti, toplote, vitalnosti, kakršno lahko daje samo široko zaledje zainteresiranih bralcev.

Edini slovenski dnevnik v zamejsju tako glede na idejno širino kakor na poročevalsko kvaliteto ne dosega ravni, ki bi lahko jamčila za njegovo ustvarjalno odmevnost v slovenskem občestvu.

Slovenska šola, namesto da bi bila ponosna izbira ponosnih ljudi, si mora pomagati k obstoju z vsakoletnim trkanjem na kolebajočo zavednost vse preveč številnih družin.

Državljan Socialistične republike Slovenije praviloma ni tukaj nosilec neke prebujene narodne zavesti, ampak v glavnem dezinteresiran nakupovalec.

Iz osvajalskega zanosa pred petindvajsetimi leti se je naša narodna vitalnost osula v najbolj skromno hiševanje, ko se moramo nič kaj zmagoslavno veseliti drobtin. Veseliti se moramo že vsake nove slovenske tablice v čisto slovenskih območjih. Veseliti se moramo vsakega slovenskega šolarčka iz slovenske družine. Veseliti se moramo vsake javne službe za Slovence. Veseliti se moramo vsake uličice, poimenovane po slovenskem pesniku. Veseliti se moramo že tega, da Italija po sto letih — po sto letih! — začanja zaznavati obstoj Beneške Slovenije.

Tudi svojo neustrašenost izpred petindvajsetih let smo prekvalificirali. Optimum našega poguma je že, da brez posebnega pristajbinskega dodatka damo na svoj obrat dvojezični napis, da brez strahu pred tablico na zidu v javnem lokalu sproščeno govorimo po slovensko, da brez strahu pred kvesturo pošljemo na sodnijski slovenski dopis. Optimum naše kulturnosti je, če slovenska kulturna revija v Trstu ima nekaj sto bralcev, torej desetino bralcev kakšnega tujega monarhistično-limonadnega tednika. Optimum naše prislovične ljubezni do knjige je, če domač avtor proda tristo izvodov svojega dela.

Naše krščanstvo gre tako malo v klasje, da ga hodijo reševati duhovniki iz socialistične države. Naš marksizem je tako malo ustvarjalen, da intelektualno ne zmore niti najskromnejše revije. Z eno besedo, mitizirali v naši današnji situaciji ni kaj. Saj se bomo kmalu morali veseliti še lastavk, ki enakopravno, v duhu Memoranduma, gnezdiijo tudi pod našimi slovenskimi ostrušji.

Vam hočem mar na tem turškem griču peči bilje slovenstvu?

Preveč verjamem v narodovo neumrljivost, da bi bila takšna pogrebščina v mojih namenih. A prav zato, ker verjamem vanjo, hočem gledati v obraz realnosti. Še več, prepričan sem, da je mogoče zanesljivo zidati v bodočnost samo iz čim realnejše zgodovinske osveščenosti: izhajajoč ne iz besednih juršev, ampak iz dejstev. Poleg tega se tej realnosti bojim še manj pogledati v obraz zategadelj, ker ta trpeči obraz nikakor ni nov: ker je to tako rekoč večni obraz slovenstva. To je Veronikin prt, na katerega so odtisnili svojo bolečino Prešeren, Gregorčič, Cankar, Pregelj, Kosovel. Odločitev za slovenstvo je že petsto let protikonformistično dejanje: za zamejskega Slovence ostaja v celoti protikonformistično dejanje do danes. To je avtentično dolglasarstvo, s katerim se lahko postavlja naša mladina, mnogo bolj izzivalno, kakor če se polovičarsko skrega s brivcem: s takšnim izzivom zrastejo človeku lasje do kolen. In to je naposled upor, ki ti da možnost nekega celovitega angažmana, nekega širokega intelektualnega razpona, neke ostre bivanjske svežine, ki ti jo kdo drug iz svojega nacionalnega komforta lahko tudi zavida.

Bolj kot o osvoboditvi moremo zamejski Slovenci govoriti o osvobojevanju.

To je najprej notranje osvobojevanje: osvobojevanje v tiho suvereno zavest, da slovenstvo ni nič več, a tudi nič manj kot katerakoli druga nacionalna pripadnost: povsem naravna pogojenost, ki jo lahko potepaš samo za ceno, da se ohromiš v žalostno polsihopatsko prikazen. V tej samoumevni zvestobi ti bo najdražji pesnik Prešeren, najdražja geografija Slovenija, najdražja gora Triglav. Ta osnovna ljubezen ne izključuje drugih: da boš na primer cenil lepoto italijansčine, da boš imel na nočni omariči Danteja ali pa rad plezal po piemontskih Alpah.

Za nikakršno zatohlo samoslovenstvo ne gre, kakor hoče dokazovati kakšna kratkolasarska ljubljanska filozofija, ki hoče prepiti svoj provincialni manjvrednostni kompleks s snobističnim svetovljanstvom. Gre preprosto za zvestobo, ob kateri je vsaka licitacija izključena, ker je to prej zvestoba naturi kot slovenstvu, prej zvestoba človeškemu pogoju kot narodnosti, prej zvestoba planetu Zemlji kot zgodovini.

»Bratje moji, ostanite zvesti zemlji!«: tudi v Trstu znamo po potrebi citirati Nietzscheja, če že v intelektualni Ljubljani po mladem Marksu in Heideggerju prihaja v modo prerok fašizma.

Mi, ki smo se danes zbrali na tej zgodovinski skali, imamo neko nedvoumno izbiro že za sabo. Zdaj gre za to, da ta izbira raste v čedalje višjo civilno in človeško kvaliteto. To naj bo dvodimenzionalen razpon navzdol in navzgor: v globljo rast v lasten humus in v višji razpon v nadnacionalno človeškost. Kdo je do danes najuniverzalnejši duh v slovenski zgodovini? Tisti, ki je napisal doslej najlepšo pesem svoji rodni vasi: Prešeren. Samo človek, ki je tako neizbrisno nosil v sebi Vrbo, je lahko potem tako zanosno zapel Zdravico vsem narodom.

Tako se bomo tudi mi avtentično odpirali svetu, kolikor bomo rasli v svojo lastno bit. Toliko bomo spoznavali, kolikor se bomo spoznavali. Toliko bomo pristi svetovljani, kolikor bomo pristi Slovenci. Naj bo tudi ta shod, ob prisotnosti nekaterih živih prič narodnega mučeništva, ki je naredilo iz nas seme dvakrat izkrvavelega naroda, še ena etapa na tej poti.

Tako je govoril pisatelj Alojz Rebula. Prvi trenutek smo obstali nad tem stvarnim pogledom in presojo 25. let, ker smo res vajeni na taborih zanesene tolažbe, potem pa smo doživljali čas realistično in nas je Rebulova beseda prepričala in osvojila.

Kroniko celotne prireditve so prinesli tedniki (dnevnik ne!), zato se bomo izognili golemu naštevanju. Poudarili bomo samo nekaj osnovnih misli tabora 1970, ki sta ga organizirala Slovenska prosveta in Slov. ljudsko gibanje.

Najgloblja ideja je navezanost tabora na 25-letnico konca vojne, in enako obletnico padca fašizma in nacizma. To, da je prenehalo nasilje nad našim narodom od tedaj, ko je diktator prevzel oblast v roke in uničil značaj naših krajev, gospodarsko, kulturno in politično življenje našega naroda.

Med gosti na taboru je bila tudi gospa LJUBKA ŠORLIJEVA, žena LOJZETA BRATUŽA, ki je v silnih mukah umiral samo zato, ker je bil Slovenec in je v svojem materinem jeziku slavil v pesmi Boga in svoj narod. Ta, uradno neimenovani heroj slovenskega naroda, je daroval življenje za najsvetlejši ideal, ki ga mora čutiti zrel narod. Občudoval sem ženo tega mučenika, gospo Ljubko, ki je ob zastrupljenem in od fašistov zasramovanem možu našla moč do življenja in je šla sama preko temnih ječ z žilavo silo in predanostjo, da je spet lahko objela svoja otroka in jima bila mati ter jima skušala nadomestiti očeta. Tako ženo bi moral ves narod počastiti, tudi naša Ljubljana, tudi slovensko središče in njeni predstavniki. Hvaležni smo ji bili, da je prišla na tabor in da je sprejela naše skromne rože in tih pozdrav.

Druga žena, ki jo je letošnji tabor na Repentabru počastil, je bila gospa ALBINA SKABAR iz Velikega Repna, žena, ki so jo obsodili v rižarno, jo tam mučili in je le po čudežnem naključju še ostala živa poleg svojega moža, ki je izgubil vid, ko se je boril na kraških gmajnah za svoj narod. Zaradi bolezni se Skabarjeva ni mogla udeležiti tabora, kakor je obljubila, zato je v njenem imenu sprejel šopek rož repentaborski župan Mihael Guštin.

Misel tabora, pokloniti se po dveh ženah velikemu trpljenju našega naroda, posebej naših mater, se mi je zdela tako velika, da sem nekje v kotu trga onemel pod kostanji na tem čudovitem griču.

Rad bi ob teh dveh gospah stisnil roko svetovivanskemu kapitanu g. PETRU ŠORLIJU, ki so ga mučili v nemških taboriščih, stisnil bi roko dr.

TEOFILU SIMČIČU, ki je romal po internacijah po Italiji, pozdravil posebej JOSIPA KRAVOSA, ki je sedel nekje sredi vrst, pa se je gotovo spominjal vseh nešteti ječ, mučenja in pretepanja po zaporih in internacijah in še tisočev in tisočev drugih, ki jih sicer ni bilo blizu, a tudi niso še doživeli nobenega našega priznanja in izražene hvaležnosti.

Zaradi »mostov« in »dobrih sosedstev« ne govorimo o strahotnih taboriščih na otoku Rabu, o nešteti taboriščih od Gonarsa do Moniga, kjer je umiralo toliko naših ljudi. Iz ne vem kakšne obzirnosti ne govorimo ob tej 25-letnici o tisočih pobitih rojakih takoj po končani vojni. A vendar čutimo, da mora naš narod preko gore očiščenja do narodnega bratsiva, ki se dviga nad ožino trenutne skupne organizacijske povezanosti in koristolovstva k skupni krvni zvezi in enotnosti.

Druga ideja, ki jo je tabor uresničil, je povezanost in skupno snidenje vseh, ki živimo na svojem življenjskem prostoru: tržaških in goriških Slovencev, rojakov v Benečiji in v Kanalski dolini, koroških Slovencev in rojakov iz Slovenije. Redki so dnevi in redke prireditve, kjer smo tako zbrani in še potem, po prireditvi tako pristrčno povezani, kot je vse povezal Tabor 1970. Narod zori, tako smo čutili, čeprav je presekani z umetnimi mejami in pregradami.

Ob tej misli, se moram posebej ustaviti ob Beneških Slovencih. Njihova pesem Oj, božime... je tako mehka in dobra! Gledal sem te pevce in gledal njihovega duhovnika, ki jih je vodil, kako jim je pelo srce in ne usta, gledal sem njihove dobre oči in rahel nasmeh, čeprav je to pesem slovesa od drugega doma.

Vse bolj vesel in neuklonljiv je pozdrav Janka Prešerna, ki je prinesel pozdrav izpod Sv. Višarij. To je vrisk in neuklonljiva mladost. A tako prvi kot drugi, so naši bratje z različno dušo, a istim srcem.

In še in še se nam pletejo misli ob taboru. Kako dragi so nam gostje-pevci iz Postojne, kako izredno dovršeno je ubrana njihova pesem in koliko bogatega občutja izraža!

In kako smo bili veseli dr. Vospernika, ki je prinesel pozdrav s Koroške in smo mu izročili iz srca naš pozdrav, ki vonja po brinju in morju.

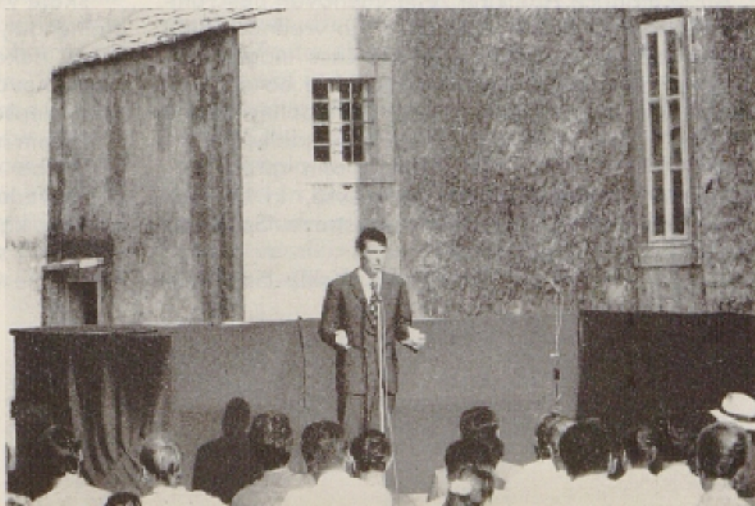
In veseli naše mladine, ki je recitirala in igrala vsem nam.

Srečni smo, da smo tudi ta TABOR 1970 tako pristno doživeli, da čutimo njegovo misel in jo ohranjamo v svojih srcih.

J. U.

Deželni poslanec dr. Drago Štoka govori na taboru

mladika

Prevedel MARIJAN BRECELJ

»Na srečo še ne, vendar bi radi videli, da se vendar že omožim. Saj veš, da vsaka mamica skrbi, da bi se ji hči čimpreje omožila. Zakaj čim starejša je, tem manjši so njeni izgledi za poroko.«

Zasmejala sem se Adelkinim bojaznim in ji zagotovila, da se ona usode stare tetke nima bati.

Adelka se je zamislila.

»Ne gre za to, da se omožiš! Najvažnejše je, kako najti pravega...«

»Kakšen pa mora po tvojem biti pravi?...«

Nemirna sem se primaknila na tapecirani klopi Adelki, da bi mi ne ušla niti ena njenih besed, ki so bile tudi zame tako važne. Kolikokrat sem se že v duhu ubadala z mislijo, kakšnega moža bi rada imela. Res, moje zahteve niso bile neskromne. Pošten obrtnik ali trgovec — to je bilo območje, v katerem sem lahko iskala svojega moža. Če bi mi bila usoda naklonjena, bi smela upati na učitelja. Če pa bi se mi izpolnile najdrznejše želje — bi postala gospa pastorjeva. Toda tako pogumne in neskromne načrte sem si vedno takoj spodila iz glave. Zato sem bila radovedna, kako si Adelka predstavlja prihodnost.

»Kaj naj ti rečem: biti mora to človek, ki me bo duševno prekašal. Ne bi mogla živeti ob možu, ki bi ga ne spoštovala, pred katerim ne bi čutila občudovanja. Zdi se mi, da je že samo to zelo težak pogoj. Toda jaz imam poleg tega še nekatere druge: biti mora iz dobre družine, imeti mora položaj v družbi; želela bi, da bi bil tudi lep — toda to ni pogoj. A v prvi vrsti in predvsem: morala bi ga imeti rada, zelo rada! In kajpada tudi on mene. No, kaj praviš, sem zelo neskromna?«

Ali je mogoče Adelkine želje imenovati neskromnost? Gotovo je dobro poznala svojo vrednost, toda kolikor sem jo jaz v tem kratkem času mogla spoznati, se res ni precenjevala. Mož, ki jo bo dobil, si lahko češtita. Tudi v primeru, če bo izpolnjeval vse zahteve, ki jih je kot pogoj postavila Adelka.

»Pa — se bo našel tak človek?« sem vprašala.

»Zaman pregledujem v mislih vse, ki jih poznam,« je odvrnila, »niti eden ne ustreza. Sploh ne vem, če je tak možki na svetu...«

Toda naslednji dan je Adelka mislila čisto dru-

gače. Kakor da je čez noč vse premislila in prišla do nasprotnih sklepov.

»Zdi se mi, Evka, da včeraj nisem prav premišljala,« mi je potihoma rekla. »Jaz se nikoli ne poročim.«

Nisem skušala skriti presenečenja. Saj sem zakon umela za življenjski cilj vsake ženske. Zakon in materinstvo.

»Zakon ubija ljubezen. Iz prelepega čustva postane navada. Človeka, ki si mislita, da bi drug brez drugega ne mogla živeti, si po kratkem času v zakonu postaneta vsakdanja in v številnih primerih izgubita celo spoštovanje do sebe. Nočem si niti predstavljati groze takega položaja, da bi bila do smrti povezana s človekom, ki mu ne bi pomenila nič več kot okrasni predmet, s katerim se hodi kazati v družbo. Ali pa biti zgolj gospodinja, ki skrbi za otroke, za kuhinjo, za služinčad in mogoče še za moževe raztrgane nogavice. Brrr! Samo kupček pepela, ki ostane od plamena.«

Tako jaz o zakonu nikoli nisem premišljevala. Res je, tudi pri nas v Žitnjanih je bilo nekaj nesrečnih ali razdrtih zakonov — toda jaz sem vedno imela pred očmi svoje starše. Bog daj, da bi bila tudi jaz v zakonu tako srečna, kakor je mama z očetom! Zato se je vse v meni upiralo taki predstavi zakona, kakor jo je narisala Adelka.

»Človek ne more neprestano plameneti kakor bakla,« sem mirila njeno razburjenje. »Na tak način bi se hitro použil. V kratkem času bi zgorel.«

Opazila sem, kako Adelki pri tem pogovoru žarijo oči. Nejasno sem slutila, da mi je spet odkrila enega izmed skritih koticov svoje notranjosti.

»Raje v kratkem zgoreti, a pri tem svetiti z jasnim plamenom, kakor pa vse življenje le tleti. Svetiti! Svetiti nekemu na pot. Biti baklonosec, biti nekemu muza, navdihniti ga za velika dela — ali lahko žena doživi lepšo usodo?«

Nisem se podala njenemu sanjarjenju. S trezno pripombo sem jo iztrgala iz njenih sanj.

»Seveda je, biti dobra žena in mati.«

»Oh, kako prozaična si, Evka!« je vzkljnila nejevoljna in se umaknila vase kakor v polžjo hišico, braneč se pred govorico vsakdanjega sveta.

olj kot z Adelko se je baron Rothschild razumel z Gejzo Ostroluškim. Nekajkrat so priredili gospodje v gradu svoj »randevu«, ki se je zavlekel tja do jutra. Ko sem drugi dan dopoldne stopila v salon, je buhnil vame smrad po cigaret-nem dimu, ki se iz prostora ni izgubil niti po nekajurnem zračenju.

Zdi se pa, da taki »gosposki sestanki« mladim gospodom niso bili dovolj. Želeli so si veselejših zabav. V gradu so bili pod kontrolo »starih« in služinčadi. In zabava je bila medla. Manjkal je cigan. Zato sta se Gejza in baron odpravila od časa do časa v Trenčin in si tam privoščila pošten krok. Kaj sta tam počenjale, sem zvedela samo iz namigovanja služinčadi in iz Adelkinih skopih besed. Presenečalo me je, da niti Adelka niti njeni starši takih ponočevanj niso obsojali.

»Mladost se mora iznoretiti,« so govorili. »To je njena pravica.«

Živo sem si predstavljala, kaj bi rekel naš oče Mišku, ko bi se vrnil domov tak, kakršna sta se pogosto vračala mlada gospoda.

V tem času sem se zelo zblížala z Adelko. V učenju slovaščine je naglo napredovala. Ni si več tako pogosto pomagala z nemškimi ali madžarskimi izrazi. Govorila je po slovaško tekoče. Ni pa poznala še skoraj ničesar iz slovaškega slovstva. Seveda tudi iz češkega ne. Tisti čas med tema literaturama pravzaprav še ni bilo tako velikih razlik, saj so knjige, pisane v slovaščini, izhajale komaj nekaj nad leto dni. Seveda imam v mislih našo sedanjo, štúrovsko slovaščino, in ne slovaščino, ki jo je pisal Holly. Dobro se spominjam, kako nenavadno se mi je zazdelo, ko sem začela listati po drugem letniku Hurbanove Nitre, pisane v slovaščini. Najprej mi je bilo težko spraviti se z mislijo, da bi bilo moči pisati knjige v enakem jeziku, kakršnega govorimo. Vedno sem mislila, da se knjige lahko tiskajo le v slovesnem jeziku, kakršna je biblijščina. Prav nič se nisem čudila, da se za bernolakovščino v evangeličanskih krogih niso mogli ogreti. Tu pa nenadoma taka novost! Priznam, da so mi slovaške pesmi in črtice ugajale, lepo so se dale brati in ko se je človek otresel predstave, da mora knjiga biti tiskana v drugačnem jeziku, kakor je vsakdanji, se je na to novost res kmalu privadil. Adelka o vseh teh rečeh ni vedela skoraj nič, medtem ko je svetovno literaturo poznala zelo dobro. Tako sva se medsebojno dopolnjevali. Jaz sem Adelki pripovedovala o Hollem, Kollárju, Štúru, ona pa meni o Scottu, Goetheju, Byronu in drugih pisateljih. Vendar je ona bila na boljšem, ker je knjige, o katerih mi je pripovedovala, imela s seboj ali pa jih je imel blagorodni gospod Ostroluški v knjižnici. Ena izmed Adelkinih posebnosti (tante Lora jo je imenovala ekstravaganca), je bila ta, da si je nekatere knjige jemala s seboj tudi na potovanje. Imela jih je vložene v posebni leseni skrinjici. Toda to niso bili romani, ampak strokovna zgodovinska in filozofska dela. Najraje je brala

knjige o žižvljenju starih Grkov in Rimljanov. Tako usmerjeno zanimanje pri mladem dekletu se je še meni zdelo čudno. A ko mi je Adelka povedala nekaj zanimivih zgodb, se nisem več čudila, da nosi povsod s seboj svojega Plutarha, Herodota in Tita Livija. Poleg njih pa Odisejo in Eneido v izvorniku. Rada sem jo poslušala, ko mi je iz njih kaj recitala, čeprav od vsega nisem razumela niti besedice, tako da mi je morala Adelka prevajati. Nekaj grških in latinskih citatov sem se tudi jaz naučila. Še danes se enega spominjam: Gnóthi savtón. Spoznavaj samega sebe. Škoda, da se ljudje redko ravna-jo po tem nasvetu.

O knjižnici blagorodne gospe se je Adelka izražala posmehljivo. Govorila je, da je v njej sama limonada. Res so to bili povprek vsemogoči nemški romani, ki jih je blagorodna gospa v prostem času naravnost požirala. Nisem pa našla med njimi dela niti enega priznanega pisatelja. In samo eno pisateljico, romane katere sem spoznala že prej v Trenčinu: George Sandovo. Njen roman Corinne mi je bil všeč predvsem zaradi čudovitih opisov Italije. Ta roman je našel milost tudi v Adelkinih očeh, nad drugimi deli Sandove pa je izražala nevoljo, ker se v njih skoraj vedno grafica ali kneginja zaljubi v služabnika. »To pa je žaljivo!« je ogorčena rekla Adelka. Vprašala sem jo, zakaj naj bi bilo to žaljivo, saj služabnik ni pri tem nič kriv. »Ne gre za služabnika, temveč za pisateljico! Žaljivo je pisati take romane. Človek plemenitega rodu se ne sme nikoli tako daleč spozabiti, da bi iskal stike s človekom, ki mu ni enak po rodu.«

Adelka je opazila moj začuden pogled, zato je takoj začela govoriti o drugih rečeh. Vprašala me je, ali tudi naši pisatelji pišejo take romane. Ko sem ji ognjevitro zatrdila, da ne, je izrazila željo, da bi prebrala kako slovaško ali češko knjigo.

»Najbrž bi našli kaj v župnišču,« je hitro rekla. »Gospod župnik Hlaváč ima mnogo knjig. K njemu pojdeva.«

Od namere do dejanja pri Adelki ni bila dolga pot. Takoj je šla iskat mamico in ji razodela svoj namen.

Blagorodna gospa se Adelkinega načrta ni niti razveselila niti ga zavrnila. V danih okoliščinah sta bili župnikova in učiteljeva družina za Adelko družbeno sprejemljivi, zato nama je dovolila iti h gospe župnikovi.

Ni nama bilo treba iti daleč. Dovolj je bilo stopiti čez cesto in po brvi čez bistro šumečo Bošičanko, a že sva se znašli na prelepem prostoru — ravnici s cerkvico v sredini. Pravim cerkvico, kajti evangeličansko svetišče v Plemiškem Podgradju je popolnoma drugačno, kakor pa so navadne vaške cerkve. Postaviti ga je dala nekje v sedemnajstem stoletju ena izmed Adelkinih prababic, neka baronica Rothschildzova, in to po načrtih, ki jih je izdelala sama. Cerkvica ima obliko rotunde, vendar ni docela okrogla, temveč nekoliko razpotegnjena v elipso. Okoli in okoli cerkvice je med stebri pristrešek. Ta ima tudi praktičen pomen; cerkev je majhna in zato verniki, ki ne najdejo v njej prostora, lahko sledijo službi božji zunaj, tudi če dežuje. Cer-

kev ima namreč štiri vrata. Okusno je tudi njeno okolje: na levi strani stoji sama zase nizka stavba župnišča, na nasprotni strani enako oddaljeno od cerkve učiteljevo stanovanje, ki je po zunanosti podobno župnišču, v ospredju pa je šola. Ves prostor je nekak širikotnik, katerega prednja stran je odprta.

V to cerkvico smo hodili vsako nedeljo.

V župnišču sva bili ta dan prvič. Ko je gospa župnikova zagledala grajsko »kišasinko« (gospodično), je vsa navdušena začela pripravljati nekak prigrizek, zamanj jo je Adelka prepričevala, naj se ne trudi, saj sva pravkar kosili. Kosilo so namreč na gradu servirali šele ob treh popoldne — toda mi nismo govorili o kosilu, temveč o dinerju, serviral ga je v paradno livrejo oblečen sluga, ki mu je bilo ime François, čeprav ni znal niti ene francoske besede — zato sva bili lačni opoldne, ne pa ob takemle času. Toda gospa župnikova se ni dala prepričati in je takoj zaklicala svojemu možu v pisarno:

»Ondrik! Stopi za trenutek sem! Dobili smo draga goste!«

Zaslišali sva nekaj kakor nevljudno godrnjanje, takoj nato pa se je oglasil globok glas gospoda župnika:

»Prav. Saj že grem...«

Gospa župnikova — v skrbeh, da si ne bi napak razlagali župnikovega godrnjanja — ga je hitela opravičevati:

»Nedeljsko pridigo pripravlja... Kadar ga zmotim pri takem delu, vedno godrnja kakor medved.«

Medtem so se zunaj na hodniku oglasili koraki in v sobo je stopil gospod župnik Hlaváč. Star, siv človek z živimi, sinjimi očmi. Ko naju je zagledal, se mu je nevoljni obraz takoj razjasnil:

»O, to je pa res drag obisk! Lepo pozdravljeni, gospodični!«

Adelka ga je prosila, naj se ne da motiti pri delu, saj sva prišli le k gospe ženi...

»Pa mislite, da je to opravičilo?« je očitajoče rekel župnik. »Župnik vaju torej sploh ne zanima? No, ta pa je lepa. To si bom zapomnil. Če nista radovedni na župnika, pa mogoče kaplan...«

Videli sva, da se gospod župnik šali. A gospa ga je vseeno začela opravičevati:

»Oprostite mu, gospodični, saj se le šali.«

»Kar se kaplana tiče se res ne šalim,« je resno rekel Hlaváč. »Ko že imamo tako drag obisk, naj bo še on zraven. Je Samko doma?«

»Da. Pravkar sem ga videla. Najbrž bere.«

»Stopim ponj,« je rekel gospod župnik in odšel.

Tisti čas, ko je bil gospod župnik zunaj, nama je gospa župnikova utegnila povedati, da je njihov kaplan Samuel Štúr brat znanega L'udovita Štúra in da se oba, župnik in kaplan, zelo dobro razumeta. In ko so na hodniku že zaškrípala vrata in so se oglasili koraki dveh oseb, nam je utegnila gospa župnikova povedati še veliko novico:

»Samkov brat L'udovit se nam je najavil. Danes ali jutri pride. Na vsak način pred nedeljo. Zato si je nedeljsko pridigo naložil moj Onrik. In zato se nanjo pripravljaj. Saj razumete: pridigati pred L'udo-

vitom Štúrom, čeprav je nanj jezen, ker je zavrgel biblijščino in uvedel književno slovaščino...«

Ne bom opisovala nadaljnega poteka tega obiska, saj sem lovila samo z enim ušesom, o čemer so govorili, in kadar sta me gospod župnik ali gospa kaj vprašala, sem raztreseno odgovarjala. Moja misel se je ukvarjala z eno samo rečjo: L'udovit Štúr pride! Videla bom L'udovita Štúra. Mogoče se bom z njim celo spoznala...

Ob taki misli me je kar vroče oblilo.

Ah, vnučke moje zlate, ve ne veste, kaj je za nas pomenil, kaj nam je bil L'udovit Štúr! Pravim »nam«, pri tem pa ne mislim nase in na Adelko, temveč na svojo družino doma v Žitnjanih; na očeta, mamo, našega Miška, Katko in sebe. Oče je bil naročnik Štárovega Slovaškega narodnega časnika. Ko je poštar prinesel novo številko, se je takoj po kosilu zbrala vsa družina okoli očeta in potem smo se v branju vrstili: oče, Miško, jaz in Katka. Vsakdo je bral na glas, drugi pa so poslušali. Nihče od nas pa ni jemal branja kot dolžnost, temveč kot užitek, ki smo ga hoteli okušati kar najdalj. Zato ni čudno, da je kaj pogosto prihajalo med nami do prepirov. Bral je na primer Miško, oče pa ga je ustavil:

»Dovolj, Miško! Daj časnik Evki, naj sedaj bere ona.«

Miško pa se je branil, češ da bo bral dalje, saj še skoraj nič ni bral. Jaz pa nisem in nisem mogla pričakati, kdaj vendar že pride vrsta name! Pesmi iz Tatranskega orla smo se učili naizust in tekmovali, kdo jih bo lepše recitiral.

Pod vplivom Slovaškega narodnega časnika je ustanovil oče v Žitnjanih tudi društvo treznosti in je bil strašno vesel poročila o tem v Štúrovem časniku.

Štúr je živel v naših predstavah kot človek, ki je sam vzor popolnosti, na katerega ni najmanjše pege, ki je brez sleherne slabosti in napake.

In tega človeka bom videla, mogoče se bom celo z njim pogovarjala! Kar zavrtelo se mi je ob tej predstavi v glavi!

Adelka je opazila, kako sem razburjena, ko sva se vračali iz župnišča in nesli nekaj knjig s seboj. Po poti me je vprašala:

»Kaj ti je, Evka? Saj si vsa spremenjena.«

»Nič, Adelka, nič. Le trenutna raztresenost,« sem se izgovarjala.

V gradu se nisem mogla zbrati niti ob knjigah, ki sva jih prinesli iz župnišča. Vse mi je letelo iz rok, pri tem pa me je bilo sram, da se vedem kakor neumno, zaljubljeno dekletce. Dasi o zaljubljenosti ni moglo biti tu govora. To je bilo občudovanje, sanjarjenje, ki so mu zapadala vsa mlada slovaška srca.

Adelka me je kradoma pogledovala in meni je bilo mučno ob njenem vrtajočem pogledu, zato sem raje priznala:

»Štúr bo prišel, Adelka! Ali si lahko predstavljajš? L'udovit Štúr bo prišel sem!«

Te besede sem bolj dahnila, kakor izgovorila, kakor da se bojim, da bom z glasno besedo uničila ves čas te krasne predstave.

Prihodnjic naprej

OČE STANKO - P. STANISLAV ŠKRABEC SPET MED NAMI

ODKRITJE SPOMINSKEGA ZNAMENJA JEZIKOSLOVCU NA KOSTANJEVICI

Nedelja, 24. maja letos, je bila za slovensko jezikoslovje, za Slovence to — in onkraj slovenske meje na zahodu, za slovensko frančiškansko provinco, posebej pa Novogoričane in samostan na Kostanjevici slovesen dan: odkritje spominskega znamenja znamenitemu slovenskemu jezikoslovcu, in v vsakem oziru odlični osebnosti p. Stanislava Škrabca.

Poleg spomenika, ki ga ima na ljubljanskem pokopališču, poleg umetniške plošče s poprsjem, delom F. Kraja, ki je bila odkrita v Škrabčevi rojstni vasi Horvači pri Ribnici leta 1920, je vžč kot prav, da se je tudi Goriška odločila postaviti velikemu Slovencu javno znamenje, saj je p. Stanko preživel na Goriškem največ svojih zemeljskih let, tu se je on priljubil ljudstvu, vsem, ki so ga kakorkoli poznali ali imeli z njim opraviti, priljubila pa se mu je tudi goriška zemlja, tako, da je ni mogel več nikoli pozabiti, še posebej ne, ko je bil tako kruto zaradi vojnih razmer iztrgan iz njene sredine.

Zadnjim še živim pričam, nekdanjim goriškim študentom, ki so p. Škrabca še osebno poznali in bili tu in tam deležni njegove besede in njegovega zglada (zdaj že nekaj let združenim v Klubu starih goriških študentov) se moramo zahvaliti, da je prišlo do postavitve tega spominskega obeležja, plošče, ki ima napis:

JASNIL SI NAM
SLOVENSKEGA
JEZIKA DUŠO
JEZIKA MOJSTER
UCENI TI SLOVENEK
P. STANISLAV ŠKRABEC

* 1844 + 1918

V TEM SAMOSTANU

JE ŽIVEL NAD 42 LET IN V »CVETJU«

PLEMENITIL BESEDO NAŠO

Klub starih goriških študentov

1970

Plošča iz sivega marmorja, z modrimi verzalkami, stoji na desni strani porte, tistega kostanjeviškega samostana, iz katerega je p. Škrabec dolga leta pošiljal v svet svojo misel, svojo željo, svojo ljubezen. V njegovi osebnosti je tako čudovito združena vsa tista popolnost, ki jo je ustanovitelj reda, kateremu je oče Stanko pripadal, od vsega začetka imel v mislih in srcu, ko je ustanavljal red malih bratov. Pa naj velja to za njegovo čudovito skromnost, ustrežljivost vsem in v vsem, pokorščino, vnetostjo za vse dobro, natančnost, predvsem pa in nadvsem za njegovo privrženost — delu. Zakaj kako naj bi si vsaj s trohico sveže misli lahko predstavljali ogromno in kvaliteto delo, ki ga je p. Škrabec opravil na polju sloven-

skega jezikoslovja, če ne bi pomislili istočasno na garšstvo, na trdo in vztrajno delo, ki ga mora taka osebnost opraviti, da pride vsaj do nekaterih večjih uspehov? Danes je skoraj komu čudno ali smešno videti meniha v kurti in si predstavljati, da se lahko za raševino skriva velikani duha. Morda je to tudi davek, ki ga plačujemo dobi. Zato nam tako dobro dene taka osvežitev, kot je spomin na zares velikega človeka!

Ob 11. uri dopoldne se je začel spored. Uvodni govor je imel predsednik Kluba, ki je ploščo postavil, Franc Gorkič, za njim je spregovoril prof. dr. France Bezljaj, ki je orisal Škrabca-jezikoslovca. P. Roman Tominec pa je prikazal p. Škrabca kot redovnika. Sledilo je še nekaj priložnostnih govorov (dr. Lino Legiša je pozdravil navzoče v imenu SAZU, prof. dr. Rado Bednarik v imenu zamejskih Slovencev, Ludvik Zorzut kot eden izmed Škrabčevih znancev). Prire-

Prof. dr. France Bezljaj govori na proslavi

ditev so poživile še deklamacije in venček slovenskih narodnih pesmi, ki sta jih zapela kromberški in vrtojbenški pevski zbor.

Ob tej priložnosti je bila prirejena tudi zanimiva razstava o Škrabcu. Poleg osebnih dokumentov (šolskih — normalka, gimnazija — vseučilišče — bogoslovje) je bila tu vrsta njegovih spisov, v samostojnih knjigah in po revijah, domačih in tujih. Dalje izbor kritik in recenzij ter ocen njegovega dela, nekaj slikovnega gradiva ter rokopisov in knjig, ki jih je p. Škrabec uporabljal — vsega nekaj manj kot 200 kosov. Razstavo je pripravil in kratko o njej spregovoril Marijan Breclj.

Severin Res

BRUNA PERTOT, Barkovlje

Balada

Odnaša me
grozljiva reka,
ne vidim dna ji
ne bregov,
a teče teče,
mora teči
in lahko nese
le navzdol.

In nese mene
in list ob meni,
on ve,
jaz ne,
da je jesen:
odložila ga je
breza-žena
z belo odgrnjenih
ramen.

Jaz pa sem odtrgala
se sama—
in to boli,
kako boli,
če pesem v prsih
ti razpada.

Vendar sem snoči
še živela,
bila, živela,
imela rada.
O, saj ko ga imaš,
ne veš, kaj je
imeti telo,
teči po bregu
in valjati se v travi
in ležati na produ
in piti nebo.

Ni mraka
jutra
ne večera;
in se kotali
in plávi, plávi,
ne vem,
če sonce še zahaja
in derem, derem.

A še sem tam,
kjer sem bila
še davi.

LEV DETELA, Dunaj

Svarilo

Ste slišali blaznega petelina peti?
Noč je še, ognjena luna sveti!
Sredi močvirja mrliški mesečnik blodi
in poleg njega zakleti vrvohodec hodi.
Bodi doma in ne sili v temino.
Vzunaj te stre mesec z divjo srebrnino.
In napadeta te mesečnik in vrvohodec ponoči
in črna sova te trikrat uróči!
Volkodlaki zatulijo in čarovnice postavijo zasede,
blazni mesec bolj blazne pajčevine sprede.
Ne zapusti hiše, ostani doma,
vzunaj ti porinejo nož do srca.
Noč ni za tebe, ostani na varnem,
in svet prepusti blaznežem in grobarjem.
Slišiš, veter zavija skozi temino,
mesečnik in vrvohodec potujeta na sedmino.

(Iz pesniške zbirke LEGENDE O VRVOHODCIH IN ME-
SECNIKIH, ki izide jeseni 1970 v Canberri, Avstralija)

(Vinjete izdelal Klavdij Palčič)

BORIS PANGERC, Dolina pri Trstu

Sam

Sam,
daleč od vsakdanjosti,
v senci jablane,
ki več ne rodi.

Na levi usek,
na desni plot,
v daljavi vas,
ujeta v poletni molk.

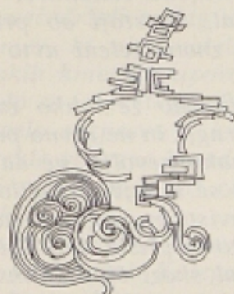
Sam
skozi vas,
čez ožgano ravan,
že leto in dan...

Roka otipa kamen
in obstane
trepetajoča.

Prsti ovijejo
mrzlo hrupavost spomenika
in zdrsnejo čez ploščo
preko napisa —
do slike.
»Mati!«

»Mati—«
ponovi bolečina
v daljavi.
Veter premakne
sliko pod križem
in razmrši rože;
vaza trči ob marmor,
žvenkne, — vzdrži.
Veter je natrosil
liste krizantem,
da je vse belo
na grobu:
»Mami...«
Sveča brli
ob njeni sliki
kot večnost,
ki dogoreva med rama.

NELLY SCHUSTER, Dunaj

Imam srce laboda

Imam srce laboda
in dušo pelikana
in nežnost
hrepenenja kot otrok
in sreče bežnost
kakor zlati lok
sončne luči.

Z močjo trpljenja
sem zaznamovana
kot grozd
Tvoje Rešnje krvi.

Pismo prijateljici

O, bodi cvet, čeprav skrit v senci križa
in vedi, da ni lahka steza zate,
zakaj krížpotje teme čaka nate —
nebo se v smehu, v joku ti približa.

Mene je strah — sem kot otrok na cesti,
ki govori pošastne mi povesti:
zločin, obup in blodnje groze klic,
muka telesa, duše, ogenj vic —

in sem kot sveča, ki v viharju tli,
in senca sem, ki plašne, trudne oči
upira v maske, puhle in blesteče —
in kje so sanje, kakor zor žareče?

Ljubezen — saj ne vem, kam je odšla —
v tej množici je govora o nji —
a prave, zdrave, veš, v resnici ni,
in kot da moram zreti v dno pekla.

IZLET

Budilka je zadrdrala s tako močnim in neprijetnim kovinskim ropotom, da se je zdelo, da kar poskakuje po nočni omarici. Profesor Fludernik je mehanično stegnil roko in ustavil budilko. Za hip je še poležal, hoteč se spomniti, kaj se mu je sanjalo. Ves je bil še prevzet od nekega prijetnega, veselega razpoloženja, ki so mu ga bile vzbudile sanje. Vedel je, da se mu je sanjalo nekaj tepega, a ni se mogel spomniti, kaj. Vendarle se je še nekaj minut prepustil srečnemu sanjskemu občutju, ki je bilo tako čudno različno od navadnega življenjskega okusa. Bilo je skoraj, kot da bi bil živel v sanjah drugačno življenje, ki je bilo srečnejše. Potem si je šel z roko preko oči, da bi se povsem otresel spanja, in odločno skočil na noge. Začenjal se je nov dan in z njim novo delo. Ko je pomislil na to, je začutil rahlo tesnobo v duši.

Ne da ga je bilo strah dela ali da ni rad živel. Nasprotno. Rad je živel in delo mu je bilo le ena od oblik življenja. Toda njegovo življenje je postajalo vse preveč enolično. Teklo je kot po tiru, vedno enako, vedno v isti meri. Spominjal se je, da je bil kot otrok, kot študent in tudi še kot mlad profesor vedno poln nekega veselega pričakovanja, da se bo nekoč, morda kmalu, morda pozneje, a nekoč gotovo, zgodilo nekaj velikega, kar ga bo presenetilo in osrečilo. Mogoče so imeli tudi drugi otroci in ljudje tak občutek, morda so bili tudi oni vedno polni nekega veselega pričakovanja; lahko da so tudi oni živeli v vednem upanju na srečno presenečenje, ki jim ga bo pripravilo življenje. Zase je vedel, da je bilo to pričakovanje tisto, kar je dajalo njegovemu življenju slast in mik. Brez tega pričakovanja bi bilo življenje pusto in puhalo kot neslana jed. Niti predstavljati si ga ni mogel, in če je pomislil, da morda mnogi ljudje tega občutka življenja ne poznajo, so se mu zasmitili. Kako bi bilo mogoče živeti brez tega tihega, srečnega pričakovanja v sebi? Se vedno ga je čutil v sebi, v svoji duši, v sem svojem bistvu. Toda dopolnil je že štirideseto leto, a tistega presenečenja, ki ga je bil vedno čakal, mu življenje še ni bilo prineslo, in vedno bolj je kazalo, da mu ga tudi ne bo. Saj sam ni vedel, v čem naj bi bilo tisto presenečenje. Ničesar si ni posebno želel, vsaj ne zase. Imel je službo, bil je zdrav, profesorsko delo ga je zadovoljevalo in mu dajalo občutek, da opravlja nekaj koristnega. Zanimal se je za javno delo, ne le iz občutka dolžnosti, da mora biti kot izobraženec koristen ud narodnega občestva, in da je soodgovoren za sedanjost in bodočnost svojega naroda, ampak tudi iz posebnega veselja in nagnjenja. In vendar je postajal občutek neke čudne praznote v njem vedno močnejši, vedno močnejši.

Postarna gospodinja, pri kateri je stanoval, je potrkala na vrata njegove sobe, kar je bil znak, da je zajtrk pripravljen. Zajtrkoval je v sobi, ki jo je imenovala salon in je bila polna starinskega pohištva, ki mu je vzbujalo otožno razpoloženje, kot stvari, ki jih je bil čas pozabil odplakniti s seboj in so zdaj stale tam kot nesmiselne naplavine. Le vonj vroče črne kave je omiljeval ta vtis nečesa pristnega, odvečnega in mrtvega. Nalil si je še drugo skodelico črne kave, prijazno pokimal starki, ki si je dajala opravka okrog njega, in z olajšanjem zaprl vrata za seboj.

To leto je poučeval na nižji srednji šoli na Opčinah. Odpravil se je proti postaji openskega tramvaja, brez posebne naglice, pa tudi ne počasi, kajti rad je hodil in gibanje mu je dobro delo. Bil je prvi resnično sončen in lep pomladni dan, po dolgih tednih dežja in burje. Vse je bilo nekam bolj vedro kot sicer, sonce se je bleščalo v karoserijah avtomobilov in v šipah gornjih stanovanj, neke na strehi so veselo grulili golobi in ljudje so imeli bolj vesele obraze.

»Zdaj bodo kmalu zacveli mandljevci,« je pomislil.

Ko je stopil iz tramvajske čakalnice, kjer je kupil časnik, je zagledal, da stoji ob prednjem koncu tramvaja dobro znani zeleni avto kolega Bidovca.

»Pravzaprav bi se končno že lahko zmenil z njo, da bi jo čakal kje drugje in ne ravno pri tramvaju,« je pomislil z nekako nevoljo, ne da bi mu bilo prišlo na misel, da se mu je porodilo to nevoljno čustvo iz rahle zavisti in da ga nič ne briga, kje jo oni čaka. Hip nato je prišla tudi Grudnova. Še preden jo je zagledal skozi šipo tramvaja, je spoznal to po Bidovčevi krenji, ko se je nagnil v avtu na drugo stran, odprl vrata in jo poklical. Potem je zagledal tudi njo, čeprav je bil odločen, da ne bo gledal. Videl je, kako je za hip obstala ob avtomobilu, kako je potem sedla k Bidovcu na prednji sedež, dvignila vitki nogi in obrnila glavo proti onemu, ko je pognal. Verjetno mu je nekaj rekla, je pomislil. Potem se je zatopil v branje.

Toda sredi uvodnika se je zavedel, da spet misli nanjo in da se nikakor ne more skoncentrirati na to, kaj bo pomenil za davkoplačevavce sporazum med vlado in sindikati.

V glavnem odmoru ga je zapletel neki kolega v pogovor o slovenski manjšinski politiki in potem sta obravnavala še neko zgodovinsko vprašanje, glede na to, da je poučeval Fludernik zgodovino in zemljepis. Toda Fludernik je bil ves čas le napol pri stvari. Pogledi so mu nehoče uhajali v drugi

konec zbornice, kjer se je zbral običajni krog mlajših kolegov okrog Grudnove. Govorili so živahno in očitno stresali duhovitosti, ker so se veliko smejali, in vmes je bilo slišati tudi njen smeh. Stala je s hrbtom proti njemu, in čeprav se je skušal premagovati, da bi ne gledal tja, mu je od časa do časa le ušel pogled v tisto smer in zdrsnil preko njene vitke in vendar žensko polne postave ter preko njenih zadaj z zaponko spetih las.

Ni hotel, da bi kdo opazil, da pogleduje v tisto smer, zato se je čez nekaj časa obrnil s hrbtom proti onim, in ko se je kolega oddaljil, se je vsedel in začel pretetavati v knjigi snov za prihodnjo uro. Nenadno je začutil ob sebi njen prijetni parfum, ki ga je tako dobro poznal.

»Zakaj tako samotarite? Zakaj se ogiblujete družbe?« je rekla rahlo očitajoče, stoječ ob njem.

»Saj se ne ogibljem družbe. Ravno kar sem diskutiral s kolegom Križmanom. Sicer pa se mi zdi, da vam družbe ne manjka,« je odvrnil smehljaje.

»Ne, nad tem se res ne morem pritoževati. Včasih je je še kar preveč.«

Pomolčala je za hip, njemu pa se je v tistem hipu bogve odkod prikradla čudna misel, kako blizu njega je, tako blizu, da čuti toplino njenega telesa, in vendar tako zelo daleč, da ostane nedosegljiva.

»Brala sem vašo razpravo o kmečkih uporih,« je rekla. »Zelo je zanimiva. Nisem si mislila, da je mogoče pisati o kmečkih uporih tudi tako... tako živo, tako aktualno. Kje ste dobili vse tiste podatke?«

»Prebrskal sem mnogo arhivov, nekatere znane podatke pa sem tudi drugače raztolmačil, kot so jih tolmačili doslej. Naši zgodovinarji so se namreč preveč držali razlag nemških in hrvaških zgodovinarjev, ki niso videli specifičnih problemov slovenskih kmečkih uporov...«

Naglo se je pretrgal. Pa se vendar ne bom spustil v celo razpravo o kmečkih uporih, zato ker mi je rekla prijazno besedo, je pomislil.

»Ali ste se prijavili za izlet na Koroško?« je vprašala.

»Ne, nič ne vem o tem. Kdaj pa bo?«

»Za veliko noč. Kolega Bidovec zbira prijave.«

»Vi hoste šti?«

»Bom. Mislim, da bo lepo. V treh dneh si bomo z avtobusom ogledali celo Koroško. Pojdite še vi.«

»Ni izključeno,« je rekel.

»Dajte, prijavite se. Nikar ne bodite tak samotar. Rekla bom Bidovcu,« je pristavila in se oddaljila.

Hip nato se je približal Bidovec.

»Vida mi je dejala, da se misliš tudi ti prijaviti za izlet na Koroško. Oprosti, da te še nisem vprašal, a sem komaj začel zbirati prijave. Te torej lahko vpišem?«

»Vpiši.«

»Prav. Dobiti jih moram vsaj trideset.«

Po končanem pouku se je peš napotil z Opčin v mesto. Strmo pobočje pod Obeliskom je bilo vse v svežem zelenju in tu pa tam se je belila med zelenjem že kaka cvetoča veja. Morje spodaj je bilo prav tako sinje kot nebo, tako da skoraj ni

bilo razločiti, kje je morje na obzorju prehajalo v nebo. Po morski gladini, ki je metala srebrne odseve, je bila razpršena jata jadrnic. Blizu barokovljanske obale sta bili zasidrani dve dolgi petrolejski jadri. Fludernik se je čutil veselega, kakor že dolgo ne.

★

Odpeljali so se na veliko soboto zjutraj. V Trstu je pihala tisti dan burja in bilo je precej neprijetno, toda Koroško so našli v soncu. Nad temnimi gozdovi so se belo svetili vrhovi Julijskih Alp in Karavank, na katere je zapadel dan prej nov sneg. Ustavili so se v Celovcu, da so pokosili, nato pa še ob knežjem prestolu na Gosposvetskem polju, nakar so nadaljevali vožnjo v Gradec, na Štajerskem, kamor so prispeli že proti večeru. Porazgubili so se po mestu, ki je bilo že praznično mirno in tiho. Fludernik je počasi hodil po ulicah in si ogledoval lepe stare hiše in razsvetljene izložbe knjigarn. Po drugi strani ulice je prišla mimo skupina kolegov; z njimi sta bila tudi Bidovec in Grudnova. Vendar ga niso opazili in on jih tudi ni poklical. Bil je rajši sam. Sobe so imeli rezervirane v različnih hotelih in po obisku božjega groba v neki cerkvi je poiskal svoj hotel in se spravil spat. Bil je nekoliko utrujen od dolge vožnje. Toda ko je bil že v postelji, mu je prišlo na misel, da bi bilo lepo hoditi po ulicah tujega mesta ob Grudnovi. Vzbučila se mu je spet rahla zavist na Bidovca. Kako prikupen je znal biti ta fant in kako podjeten pri dekletih. Ni čudno, da se je Grudnova rada mudila v njegovi družbi.

»Zakaj neki sem jaz tako pust?« je pomislil. »Toda to je pač v moji naravi. Proti temu se ne da pomagati.«

Tudi drugi dan — bila je velikonočna nedelja — je bil sončen in prijeten. Po zajtrku so imeli dovolj časa, da so lahko šli k maši, in tam je spet videl Grudnovo. Spoznal jo je po laseh. Sedela je nekaj klopi pred njim. Bila je sama. Ni si mogel kaj, da bi ne uprl od časa do časa oči v njene bujne, s srebrno sponko spete lase, ki so tudi v napol mračni cerkvi zlato žareli. Zdela se mu je nenavadno spokojna, in prevzelo ga je toplo čustvo do nje. Odšel je pred njo iz cerkve, toda zunaj ga je postalo sram tega izogibanja. To je vendar že strahopetnost, si je rekel. Zakaj se je neki bojim? In jo je počakal. Zdela se mu je, da se ga je razveselila, ko ga je zagledala.

»Veselo Veliko noč!« je rekla in mu dala roko.

»Veselo Veliko noč, Vida!«

»Ste me videli v cerkvi? Jaz pa vas nisem videla.«

»Sedeli ste nekaj klopi pred menoj.«

Nekaj časa sta stopala molče. Vse mesto je nenadno zadisalo z vonjem njenega parfuma.

»Kako naglo se mi je izpotnila snočnja želja,« se je spomnil in se v mislih nasmehnil samemu sebi.

»Ste že zajtrkovali, Vida?« je vprašal, ko sta prišla mimo neke odprte kavarne.

»Ne še, a me čaka zajtrk v hotelu.«

»Ali vas smem jaz povabiti na kavo?«

»No, prosim,« je rekla preprosto, brez obotavljanja.

Se nikoli nista sedela tako sama, čeprav sta bila že skoro dve leti na isti šoli. Postarni natakar ju je nagovarjal s »Herr« in »gnaedige Frau«, misleč da sta poročena. Ko pa je slišal, da govorita po slovensko, pravil jima je »gospod« in »milostljiva gospa« in Vida je nalašč skrivala levo roko, da bi ne opazil, da nima poročnega prstana. Oči so ji hudomušno žarele. Povedal jima je, da je iz Maribora, a že dolga leta v Gradcu. Fludernik mu je pustil lepo napitnino, on pa se jima je pri odhodu globoko priklonil in jima voščil srečno vožnjo.

»Najbrž naju ima za mladoporočenca na poročnem potovanju,« se je zasmejala Vida, ko sta bila zunaj.

Fluderniku je bilo malo nerodno.

»Ni imelo smista, da bi mu pojasnjeval pomo-to,« je rekel.

»Zakaj neki? Ali ni lepše tako?« je rekla in ga hudomušno pogledala s svojimi sinjimi očmi, spričo katerih se mu je zazdelo še modro nebo bolj blede.

Ostala družba je bila že zbrana ob avtobusu in sprejeli so ju s klici: »Oho!« in »Zamudnika!« Samo Bidovec je molčal, vendar se je takoj približal Vidi in jo zapletel v pogovor. Fludernik je stopil po svoj kovček in vso vožnjo preko Pack sedla ni imel več priložnosti spregovoriti besedice z Vido, ki je sedela čisto spredaj in ob njej Bidovec ter ostala družba njenih mladih oboževavcev.

Tisti dan so si ogledali Podjuno, zapeljali so se na Djekše in nazaj in se proti večeru spet znašli v Celovcu. Po večerji je Fludernik nekaj časa hodil po ulicah, potem pa je zaslišal iz neke kavarne zastrto glasbo in jo prepoznal: bila je Lerchova plesna kavarna, kjer je bil pred leti nekajkrat v družbi koroških prijateljev. Vstopil je, da bi prebil še kako uro med ljudmi, čeprav neznanimi. Nocoj mu ni bilo do samote. Želel je videti srečne ljudi.

Orkester je ravno nehal igrati in plesavci so se vračali k mizam. Zdelo se je, da je vse zasedeno. Vendar mu je natakar pokazal prostor pri neki mizi, za katero sta sedela samo fant in dekle. Prosil je za dovoljenje, da prisede, in prikimala sta, nato pa se že spet dvigala za nov ples, ker je orkester spet zaigral. Naročil je whisky in opazoval plesavce. Bilo mu je prijetno čutiti okrog sebe vzdušje veselja in mladosti in ni si želel ničesar več, četudi je vstajalo v njem neko rahlo domotožje, morda po mladosti, ki se mu je vedno bolj odmi-kala, ali po bogvečem. Toda o tem ni hotel razmišljati. Ponesel je k ustom whisky, tedaj pa je zagledal v gneči plesavcev sredi dvorane žar dobro znanih zlatih las, spetih s srebrno sponko, in njeno vitko postavo. Plesala je z Bidovcem, ki je med plesom ves čas nekaj govoril, vendar je Fludernik videl, da ga je bila že opazila. Ko je bila spet obrnjena proti njemu, mu je pokimala in se mu nasmehnila, bolj z očmi kot z usti. Kmalu nato je bil ples pri koncu in onadva sta se izgubila v gneči plesavcev, ki so se vračali k svojim mizam.

Kmalu nato pa ju je spet zagledal v drugem kotu dvorane. Bili so štirje za mizo, poleg nje in Bidovca še neki mlad profesor in čedna učiteljica, ki jo je samo po videzu poznal. Tedaj pa se je Grudnova spet dvignila in se napotila proti njemu.

»Ste sami? Nimate svoje družbe?« je vprašala, ko je prišla do njega.

»Sem sam.«

»Potem pa prisedite k nam.«

»Ne bi rad motil.«

»Bežite no, zakaj bi motili? Saj nismo nikaka zaključena družba. Tam je moja prijateljica, njen fant, profesor Berden, saj ga gotovo poznate, in midva z Bidovcem. Onadva sta želela iti plesat, pa sva šla z njima. Berden je že od prej poznal ta lokal. Saj je res prijeten... No, ali ste se odločili, da pridete k nam?«

»Zakaj pa ne, če smem?«

Sel je za njo.

Ko je orkester spet zaigral, se je ona takoj dvignila. »Zdaj bi rada enkrat zaplesala z vami,« je rekla Fluderniku.

Fludernik se je molče dvignil. Že precej let ni plesal, toda nekdanj je rad plesal, čeprav ni bil nikdar bogvekako zanesljiv plesavec.

»Na vašo odgovornost,« je dejal, »ker sploh ne vem, če še znam plesati.«

»Prav, na bojo odgovornost,« je dejala.

Nekaj časa sta molče plesala.

»Saj dobro plešete,« je rekla potem, ko je glasba prenehala. Imela je zardevla lica in zdela se mu je zelo lepa.

»To je vaša zasluga. Mislim, da z vami vsak do-bro pleše.«

»V tem se motite. Bidovec na primer je že iz-jema.«

»Zdelo se mi je, da čisto dobro pleše.«

»Morda bi dobro plesal, če bi molčal. Toda ves čas govori, ne pazi na ritem in to me grozno moti. Prav nič ne morem uživati plesa, če mi kdo med plesom govori. Hvaležna vam bom, če boste čim-večkrat plesali z menoj. Tako rada bi se nocoj do dobra naplesala.«

»Poskusil vas bom iztrgati kolegu Bidovcu, kolikor mi bo le mogoče. A ne vem, če bo zado-voljen s tem.«

»Ne brigajte se za to... Ali ni lepo, da nas tu nihče ne pozna? Tako smo sami in vendar v družbi.«

Bidovec se je bil že precej nalezal whiskyja in razen tega kot strasten avtomobilist ni posebno ljubil telesnega gibanja. Zato ni bogvekako silil na plesišče in Vida in Fludernik sta imela skoraj vse plese zase. Fludernik je le malo pil in vendar se mu je zdelo, da je pijan: od plesa, od glasbe, od ritmičnega valovanja Vidinega telesa ob sebi, od njene topline in vonja, od veselja. Imel je občutek, da se je znašel na neki čisto drugi življenjski gladini, na katero ni bil še nikoli v svojem življenju stopil, razen v sanjah. Kljub čudnemu občutku pijanosti se je spomnil, da se je s podob-

Dalje str. 121

DANILO SEDMAK

Opuščanje dolžnosti

P i s m o :

»Danes ne govorimo več o dolžnostih; zahtevamo samo pravice predvsem v korist posameznika. "Pravica" ne samo, da je izpodrinila "dolžnost", temveč jo je celo izbrisala iz našega slovarja...« (M.M.)

Ko sem prebral vprašanje našega dopisnika, se mi je iz dna srca izvila beseda: končno, saj je bil čas! Vendar mislim, da ima moja reakcija dvojni motivacijski izvor: prvi izhaja iz šole, ko so nas vse preveč »pitali« z dolžnostjo, drugi pa izhaja iz mojega sangviničnega temperamenta, ki z velikansko muko prenaša dolžnosti ali represije. Dolžnost je namreč kakor mōra, ker se tudi lingvistično veže — slučajno ali ne — z glagolom morati; moram to ali ono in vedno v glavnem zaradi določenih principov, ki pa so produkt ustaljenih navad, koncepcij ali zgodovine. Ze ti zadnji pojmi — navade, koncepcije, zgodovine — pa pomenijo v bistvu zavoro za posameznika in za družbo na poti neprestanega razvoja, ne glede na to, če nam je ta všeč ali ne, če se z njim strinjamo ali ne, če nam koristi ali ne.

Naš dopisnik se čudi, da izginja dolžnost iz našega življenja. Naj samo pomisli, kaj je pomenila ta beseda nemškemu vojaku v drugi svetovni vojni. V imenu dolžnosti je ta ubijal milijone ljudi, kar je bila njegova »dolžnost«, da uboga, kar je v tem primeru pomenilo ubijati, streljati, mučiti...

Brez dvoma, veliki Kant ni mogel predvidevati, kam ga bo pripeljal njegov kategorični imperativ, njegov racionalistični princip, ki je v bistvu shizoidnega značaja, kjer posameznik vodi dialog sam s seboj in ne gleda na svojega sobesednika, ker ga ta sploh ne zanima. Ni čuda, da je zato »dolžnost« pomenila v zgodovini določeno represijo za človeka, ki jo moderni človek čuti kot nasilnost. In jo zato upravičeno — odklanja. Osebnost mu ne zamerim, ne samo, ker sem tudi sam v tej masi, ampak ker smatram, da moramo človeka osvoboditi njegovih socialno-miljejskih navlak, ker ga le-te neoprestano silijo, tlačijo, da ne more hoditi za lučjo razuma, svoje vesti ali prepričanja. Ne bi hotel, da bi me, dragi dopisnik, napačno razumel: ne gre tu za neki nov ali star racionalizem; v našem primeru gre za sodobno humanizirano pojmovanje človeške osebnosti in njegove svobode, ki je ravno »dolžnost« omejuje. Zakaj bi moral nekaj prisiljeno ukrepati, če pa se preprosto ne čutim; ne čutim ne kot oseba, ne kot državljan, ne kot oče, ne kot brat, ne kot Slovenec??? Zato ker mi »dolžnost« nalaga, da služim vojaški rok, zato ker mi »dolžnost« nalaga, da imam toliko in ne toliko otrok, ipd. Potemtakem moram sprejeti neko iracionalno, rekel bi celo magično, pojmovanje te vzvišene

bese, ki ji pravimo »dolžnost«. Ze otrokova narava težko »prebavlja« dolžnosti, ker le-te ne odgovarjajo njegovi naravi. Družbena nadstruktura pa mu vsili nekaj, kar je v bistvu proti njegovi naravi. Odrasli pa ob tem racionaliziramo, češ da bo že razumel, ko bo odrasel. Ne pozabimo, da je racionaliziranje obrambni mehanizem našega jaza, je, z drugimi besedami, opravičevanje naše nasilnosti. S tem ko racionaliziramo nasilnost nad otrokom, zadobimo ponovno svoje osebno ravnovesje, ki naj je neobhodno potrebno, da lahko delamo, produciramo, živimo.

Podobno se dogaja, ko nalagamo odraslemu človeku dolžnosti; razlika je samo v tem, da tudi ta racionalizira, ker mora pač sam skrbeti za svoje ravnovesje.

Zato pa moderna psihologija govori raje o motivacijskih činiteljih, ki vodijo ali nagibajo človeka, da opravlja določena dela; ali, kakor pravi pedagogika, prepričujemo človeka, da je pametno opravljati določena dela. Dolžnost pa se veže na dresiranje, ki je živalski pojem in ga rabimo pri živali.

Iz teh in ne samo iz teh razlogov mislim, da upravičeno opažamo popuščanje dolžnosti v našem privatnem ali javnem življenju, kjer pa začenja prevladovati pojem čustvovanja in motivacije.

Prepričan sem, da se marsikateri bralec in ne samo naš dopisnik, ne bo strinjal z mojim pojmovanjem in bo zaključil nekako takole: brez dolžnosti svet ne more naprej. Lahko bi mu odgovoril, da tudi brez pravice svet danes ne more napredovati ali sploh obstajati. Zakaj pa ne bi mogel človek raje pošteno in zaslužno opravljati svojega poklica, ali se ravnati v svojem stanu po svoji vesti, po svojem prepričanju, po svoji ideologiji ali po svoji veri, namesto da bi se zatekal v določene dolžnosti in pri tem podtalno celo preklinjal ali se hinavsko skrival za dolžnostjo?

Vem in se zavedam, da sem s tem pisanjem na drugi strani Rubikona; vendar bi rad poudaril, da gre tu v bistvu za družbeno nadstrukturo, tisto nadstrukturo, o kateri je bil Marks prepričan, da se bo sama po sebi menjala, ko bomo spremenili ekonomske, to je osnovno bazo družbe. Praksa in stvarnost družb, ki so prvo in osnovno strukturo spremenile, nam dokazuje, da ne pride do spremembe samo po sebi, in celo več, da je težje spreminjati nadstrukturo kot osnovno, bazično strukturo. Kitajska kulturna revolucija nam je dovolj jasen dokaz. Zato ni izključno, da sem s svojim pisanjem zadel v sršenovo gnezdo, čeprav ni bil to moj namen, ker sem hotel samo kot psiholog nakazati v mejah svojih možnosti motivacijske činitelje, ki vodijo današnjega človeka do opuščanja dolžnosti, tudi iz našega vsakodnevnega slovarja.

DVE KNJIGI ŽLAHTNE POEZIJE

Mohorjeva družba v Celju je v kratkem presledku izdala dve knjigi pretežno religiozne poezije: obe enakega formata, skoraj istega obsega in zelo okusno opremljeni (Tone Bitenc). Avtorja obeh sta duhovnika: eden je slovenski metropolit, ki živi in deluje v Ljubljani; drugi je teološki profesor na Gregorijanski univerzi v Rimu. Prvi — Jože Pogačnik — ima osemindeset let; drugi — Vladimir Truhlar — je deset let mlajši. Oba sta dediča slovenskega katoliškega ekspresionizma dvajsetih let. Medtem ko je prvi pol nostalgичno pol skromno naslovil svojo zbirko **Pesmi mladih let** (in je poeziji po vsej verjetnosti že davno dal slovo), je drugi z naslovom **V dnevih šumi ocean** ne le poudaril sodobnost, marveč v intervjuju z A. Rebulom (gl. 5. št. Mladike) napovedal dve nadaljnji zbirki svoje poezije.

PESMI MLADIH LET (Celje 1970, 84 str.) je Pogačnik razdelil v dve polovici. Daljša ima po zbirki, ki je izšla leta 1931, naslov »Sinje ozare« (»ozare so pri nas domači svet, ki ga od hiše vidimo,« pojasnjuje pesnik v spremni besedi), krajša pa »Trije zvonovi«. Skupno je v knjigi 61 pesmi.

Pogačnikov svet je njegova rodna gorenjska kmečka pokrajina: narava, polja, znamenja, vaški domovi (»Bog in domovina, kjer je tako?«). Svet in čas, ki sta prešla — in naj nas mili spomini še tako bolijo — za zmeraj. To je domačijska umetnost, ki so jo med obema vojnama gojili v tradicijo kmetske vernosti zazrti umetniki. To je idilična, sreče polna harmonija med večnostjo narave in Boga. Navezanost na impresionistično podano rodno zemljo je ganljivo globoka (Mrzel maj, Naš poldan, Kmečki večer, Večerne molitve, V tujini, Petega januarja na tujem). Najdaljša v tej skupini je himnična Domača zemlja, nekaka Pogačnikova Duma. »O zemlja domača, / ti si nam kakor češminov cvet: / pod vsakim cvetom rumenim, / pod vsakim listom zelenim / bodice-ostrice naperjene tri, / za vsako našo lepoto, / za vsako našo bohoto / troje trpljenj ihti.«

Pogačnik je izšel iz katoliškega mladinskega gibanja po prvi svetovni vojni. Versko čustvovanje govori iz številnih pesmi za praznične čase, kot sta božič (Trije zvonovi, Koledujemo) in velika noč (najlepša med njimi Golgota). Religiozna predanost raste iz odpovedi svetu, iz hoje »v novi svet«, »v božji zrak sinjin«: izpoveduje jo človek, ki čuti, da mu verno ljudstvo sledi.

Pogačnik ubrano združuje slovesno dikcijo Zupančičevo, ekspresionistični besedni zaklad Toneta Vodnika in pevnost Sardenkovo: tri elemente, ki dajejo zbirki veljavo; pri tem pa je bolj zemeljski od Zupančiča, stvarnejši od Vodnika in globlji od Sardenka. Tu in tam je seveda tudi kaka motivno nepomembna pesem ali pa oblikovno nepojoča, predolga, preracionalistična. Pesnik, čigar srce si je te pesmi (»le luči, le dognanja«) zapelo »v življenja trdem diru« in ki pravi o sebi: »v večnosti pristan / čoln moj je naravn«, je spremno besedo (ob koncu leta 1968) sklenil takole: »Naj te pesmi bravca

prepričujejo, kako se najbližji in najdaljniji svet tesno prepletata«. Angažirana poezija v najlepšem pomenu besede!

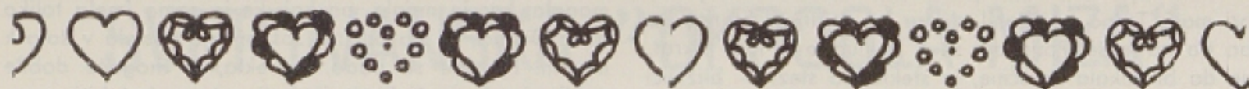
V **DNEVIH ŠUMI OCEAN** (Celje 1969, 104 str.) ne more veljati za novo Truhlarjevo pesniško zbirko (kakor jo označuje 5. št. Mladike). Sestavljena je namreč iz zbirk »Nova zemlja« in »Rdeče bivanje«, ki sta izšli v Buenos Airesu; izdala ju je Slovenska kulturna akcija: prvo leto 1958 kot svoje 30. izdanje, drugo pa 1961 (43. izdanje). Kot publikaciji emigrantske ustanove nista imeli prostega dostopa v Slovenijo. Razen štirih ali petih sprememb je knjiga čisti ponatis; avtor je sprejel v celjsko izdajo dejansko le dve novi pesmi: Trpnost in Večnost v žoltardečem. Kazalo obsega 45 naslovov.

To je knjiga velike lirike. Navdihnili sta jo s svojimi motivi stara in nova zavesa; rast ji je dala meditacija; lepotni okras je pesnik našel v stvarstvu okoli sebe. Verzi so kratki, moderni, brez ritma in rim; beseda je zato lahko sproščena, izbrana, vselej odgovarjajoča. Truhlar ima oči odprte za čutni svet; za predmete, pojave, barve. Ne najdemo pa v njegovih pesmih sodobnega človeka. Ob toliki živosti stvarstva ga niti ne pogrešamo. Tudi pesnik je samo opazovalec in ugotavljalca, ne izpovedovalec. V knjigi se kar prelivajo barvne metafore. V njih vidim posebni čar Truhlarjeve lirike. To niso osnovne barve, marveč vmesne: ustvaril jih je pesnik, kot jih je potreboval za večjo nazornost in učinkovitost. Prevladuje topli rdeči element. Naj navedem kar vse primere! »Žganordeče ... ploskve brega«, »rdečerjavi žamet perunik«, ljubezni se »zlatordeče prelivata«, »rdečezlata gladina«, »škrlatnordeči senčnik«, »kavinastordeče robidje«, »cinobrastordeči pas«, »zrelordeče besede nadangela«, »rdečkastobeli grmi« v bazaltnih pečinah, »črnikastordeči hišni zid«, »žoltordeča tretja ura«, »zamolklordeči kes«, »bakrastordeča starost«, »motnordeče«, »temnordeča geranija«, »sivordeči zrak«... in še: »temnoplamenteča kri«, »stežki motni karmink«. To je skoraj polovica od 38 tovrstnih barvnih metafor. Mednje spada tudi »ultramarin na črnem polju« — podoba, ki je očitno navdihnila ovitek knjige. Odobravam združeno pisavo imen zloženih barv, dasi SP predpisuje dvo-besedje.

Ves ta čutni svet je seveda poduhovljen. Za vsa slikovitostjo predmetov, pojmov in barv je prisotna plemenita, ljubezni polna misel. Pesmi: Vodnjak na mestnem trgu, Staro drevo pred zimo, Kristus sredi svitanja, Lipa v juliju, Razpadajoči most (zame najlepša), Noč, Golobje v dežju, November, Jezus po vstajenju in še druge — to je summum Truhlarjeve lirske umetnosti.

Na koncu ima knjiga šest strani dolgo spremno besedo, ki jo je ob Truhlarjevih pesmih napisal Edvard Kocbek. Ne vem, ali je bila potrebna. Tudi se mi zdi njen slog pretežek za tako svetlo, mavrično, nazornih podob polno poezijo, ki najbolje in najlepše govori sama.

Iz pisma Mojce Rantove: »... napisala sem tole zgodbo, ki je resnična. To je življenjska zgodba moje prababice, rojene l. 1837, ki je zadnja leta svojega življenja preživela pri svojem sinu, dekanu in pesniku Jožefu M. Kržišniku v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Učakala je čez devetdeset let. Pošiljam tudi njeno sliko.«

Zgodbo bomo z veseljem objavili, ker je napisana v sočnem jeziku in zelo spretno, poleg tega pa ima zaradi svoje resničnosti tudi dokumentarno vrednost, saj se bo trnovskega dekana in pesnika, omenjenega tudi v zgodovini slovenske književnosti, morda še kdo spomnil, seveda med starejšimi bralci Mladike. (Uredništvo)

MOJCA RANT

PRABABICA

I. poglavje

Z malega, še precej kmetijskega mesta — saj je bilo še veliko meščanov kmetov — sta se odpirali dve dolini, po katerih sta tekli reki z istim imenom, ki sta se pod mestom združili. Tudi cesti sta bili speljani v obe dolini. Če si šel po cesti na desno dobro uro hoda, se je od nje odlepila kolovozna pot, ki je peljala v ožjo sotesko. Nekaj časa je tekla ta pot kar samotno med gozdovi, samo potok je šumel v bližini. Ostarele vrbe in mlado jelševje se je pripogibalo nad vodo, da si jo komaj zaznal, če ni tekla blizu poti. Pol ure hoje, in že se je dolina odprla. Zagledal si posamezne kmetije: nekatere na ravnini, druge pomaknjene višje v breg. Na ravnini so bili po večini travniki; njive so bile razvrščene po pobočju. Začnja kmetija, ki se je štela na ravnini, čeprav je bila hiša na lepi, kakih petdeset metrov dvignjeni vzpečini, je bila največja v tistem kraju; domače ime je bilo »pri Tratniku«. Razsežni travniki na obeh straneh ceste so bili njeni. Lepe nekoliko brežne njive za hišo so se ves dan kopale v solncu. Nekoliko nižje so imeli tudi mlin.

Gospodar te kmetije je bil že precej star možakar, dobrovoljen in prijazen. Doma sta bila samo še dva otroka, Meta in Martin, — mati je že umrla. Meta je imela ženina in se je ravno možila, ko se prične naša povest. Martin je bil pa pripravljen za naslednika. Kar čeden, postaven fant, petindvajsetih let, samo nekoliko boječ. Ni veliko hodil v družčino; tudi se ni dosti sukal okrog deklet, čeprav jim je znal prav spretno odgovorjati, če so ga dražile: »Kaj, Martin, ne boš izbral nobene izmed nas — ni nobena dosti fest?« »Saj to je,« je rekel Martin, »vse ste fest, pa ne vem, katero bi.« Vendar je Martin dobro vedel, katero. Že dolgo je nosil njeno podoba v srcu; samo tako nerodno se mu je zdela, da bi ji to povedal. Vedel je pa za Martinovo skrivnost tudi oče. Dostikrat je videl Martina, kako je zamaknjen poslušnil pesmi Vrbanove France, ko je zve-

čer šla z njive domov in pela svojo priljubljeno pesmico: »Za goro že solnce hiti«. Vrbanova domačija je bila na drugi strani potoka, skoro v isti višini kot Tratnikova. Posebno njive, razvrščene po pobočju nad hišo, so se lepo videle od te strani. Ja, Franca je bila najlepše dekle tistega kraja. Njene lepe vitke postave ni mogla zakriti domača, grobo krojena platnena obleka. Imela je lep obraz z ljubko zakrivljenim noskom, polna, skoraj otroška usta in velike svetlorjave oči, ki so gledale odločno in razumno. Bila je doma desna roka pri vsakem delu, tako da je imela glavno besedo pri urejanju kmetije. Ni bil samo Martin, ki je zasanjano poslušnil ob večerih njeni pesmi. Tudi drugi so hodili okrog nje; celo bogat trgovec sin iz mesta se je, čeprav ponosno, smukal krog nje.

Pa jo je napadla Frtunova Zefa. — Imeli so gostilno. »Zvedela sem, da je bil Josip pri vas. Ta je vendar moj; na njega se nikar ne zanašaj — vedno hodi k nam — tudi mi je prinesel veliko medeno srce — vedno mi reče: »Zefka, ti boš moja.« »Kar imej ga,« je rekla Franca, »in skušaj dobiti tudi njegovo srce, medeno je res premalo za zakon.« Zefa je jezno pobegnila.

Pa je rekel oče Martinu: »Glej, Franca ima dvajset let, pohiti, če ne, jo zamudiš; bila bi velika škoda, take ne dobiš nikjer.« Martin je stal pred nalogo, ki se je je bal. O, Franco ima rad, edino njo; pa se mu zdi tako nerodno, vprašati jo, ji razodeti ljubezen.

Franca je imela modro mater in ta ji je takole povedala: »Franca, prav nič ne porajtaj za tistega bogatega mestnega snubača. Zate mesto ni. Tako rada imaš vse, kar je kmečko, — delo in veselje. V mestu bi zbolela in umrla, — tudi prevzeten dedec ni nikoli dober mož. Tudi drugih ženinov še imaš, vendar bi ti jaz svetovala, da vzemi Martina. Pohleven mož bo in tvojemu značaju kot nalašč — tudi premožni so, lahka boš uveljavila svoje zmožnosti.« »Saj nič ne hodi za menoj,« se je branila Franca, »kako naj ga vzamem?« Mama

se je hudomušno nasmejala. »O, Martin te ima rad, samo počakaj, da se skorajži.«

V nedeljo so oklicali Tratnikovo Meta. Martin je bil pri maši. Trdno je sklenil, da se bo pridružil Franci, ko bo šla od maše. Ponavadi se ji je mudilo in tudi tokrat, ne da bi čakala družčine, je stekla po stezi — bližnjici navzdol. Martin je pohitel za njo, ko je v bukovem gozdiču steza zavila na pot, jo je dohitel. »Glej ga, Martina,« se je ozrla Franca, »danes se pa tebi tudi mudi; seveda, opravke imate, ko se bo Meta možila. Manjkalo jo bo pri hiši. Kako pa mislite potem?« »Nekaj bo treba ukreniti,« je rekel Martin. »Oče pravi, da se bom moral oženiti tudi jaz — pa se mi zdi tako nerodno.« »Nerodno, zakaj?« je rekla Franca, »ali še nimaš nič izbranega?« »O, imam,« je hitel Martin, »že dolgo imam izbrano in rad jo imam — pa ne vem, kako bi — res sem neroden za tako reč!« »Beži, beži, kaj neroden, do nje stopi in ji povej.« V hipu je bil pri njej in v eni sapi govoril: »Franca, tebe imam rad, samo tebe, že dolgo, dolgo; pa tako sem se bal, da bi vzela koga drugega!« No, led je bil prebit in Martin je bil vse bolj zgovoren. »Glej, Franca, skoraj doma boš ostala, tako blizu. Videla boš nazaj damov, nič ti ne bo dolgčas. Tudi naš oče tako želi, da prideš ti.« »Čakaj, Martin,« je rekla Franca, »ljudje gredo za nama, steci naprej, ni treba, da že danes obesiva najino zadevo na veliki zvon — pa kmalu kaj pridi v vas,« mu je še šepnila in ljubko pomahala z roko.

II. poglavje

Ko se je poročila Meta, se je hitro zasukal tudi Martin. Lep par sta bila Martin in Franca in po značaju, kakor je rekla mati, kot nalašč za skupno življenje. Vesela, polna življenja, pridna in razumna, je vzorno vodila gospodinjstvo in vedno bolj posegala v gospodarske stvari. Oče ji je rad pustil in Martin ji je bil hvaležen. Cez leto dni so dobili fantka, močnega, zdravega — to je bilo veselje. Potem je prišla punčka in zopet fant, — tako je šlo dalje. Otroci so rastli, že prijeli za delo, posebno starejša dva. Šole v tistem kraju še ni bilo. Župnik je poučeval otroke verouk, pa tudi brati in pisati. Martin in Franca sta se tega naučila; tudi otroci so hodili na ta pouk. Tretji, Joško, je bil kaj bistre glave. Pa se je domislila mati Franca: kaj, če bi ga dali v šolo, da bi postal gospod?« Kaj ne bi bilo lepo, Martin, da bi v naši družini imeli duhovnika?« »Oh ja,« je bil Martin ves srečen, »ničesar ne bi bil bolj vesel.« Navdušeno je šla mati Franca v Ljubljano in vse uredila. Joško je postal študent.

Tratnikova družina je bila vzorno krščanska. Niso samo imeli vere, ampak so živeli po njenih naukih. Ker so imeli mlin, da je bilo vedno dosti moke, je bila mati nadvse radodarna. Koliko kruha je spekla in ga delila povsod, kjer je bila potreba. Noben otrok ni šel od Tratnikovih brez velike rezine kruha in vsak, ki je prinesel ali pripeljal v mlin, je bil postrežen. Tudi berači so bili prijazno sprejeti. Mati se je z vsakim pogovarila, poslušala njegove težave, ga potolažila in prijazno dala dar.

(Stric Blaž, ki je upravljal mlin, je umrl. Tako so mogli sami prevzeti to delo. Oče Martin je delal preko

svojih moči, čeprav sta Franca in Micka, najstarejša, v glavnem obdelovala grunt. Mlin ne zaposli človeka samo podnevi, ampak tudi ponoči. Mati Franca mu je pomagala, kar je mogla, pa kaj, ko je sama imela toliko dela. Deklici, ki sta bili za Joškom, je poslala v šolo k nunam. Naučile se bodo, je rekla, in mogoče dobile poklic. Lepše je življenje in bolj gotovo, kot biti poročen. V zakonu je trpljenje, če gre vse po sreči — kaj pa, če ne gre? Dobiš kakšnega pijanca, suroveža, zapravljevca — bolehne otroke — o, gorje potem ženi. Takole jima je rekla: lepo je biti nuna, videli bosta. Zakon je pa z medom namazan križ, malo medu, pa velik križ. Nune ne jokajo, žene pa večkrat s solzami močijo blazine.

Joško je dokončal gimnazijo. Takrat so bili višji gimnazijci že celi gospodje. Tudi Joško je bil vesel, postaven fant in se je kar rad sukaj okrog deklet. Mati Franca ga je s skrbjo opazovala. Ni mu dosti govorila o svojih željah, vendar je prav dobro vedel, kaj pričakujejo od njega. O počitnicah so prihajali njegovi prijatelji sošolci na obisk. Slišala je, kako so ga nagovarjali, naj izbere ta ali oni poklic. Najbolj ji je bil zoprni fant, ki je bil oblečen kot oficir. Prevzetno je hodil po hiši, da je udarjala njegova sablja ob tla in nagovarjal Joška, naj tudi on sledi njegovemu poklicu. Mati Franca ga je težko gledala. Ko je pa odšel, se je obrnila do svojega sina z besedami: »Nismo te dali v šolo zato, da bi se učil pobijati ljudi, ampak zato, da bi jim pomagal k lepemu življenju. Še enkrat naj pride ta zapeljivec, spodila ga bom. Joška je molčal, a uredil vse tako, da je odšel na Dunaj na pravno fakulteto.

(Dalje)

ATILIJ KRALJ iz Trebč

Človek in Luna

**Nezmagljivi Človek, pomni,
da pozabiš več nikdár:
če teptal si Luno drzen,
nisi še njen gospodar!**

**Bil si velik, — pa še premajhen!
Sivo stárost ti spoštuj!
Oddavnaj Luna v noč nam sveti,
ti na njej si čisto tuj!**

**In zato se, človek, vrni!
Prídi spet nazaj, zemljan!
Ona bo naprej sijala,
zate pa je tu tvoj raj!**

**Vse ostalo bo kot vedno,
in ko sijala bo kot prej,
križ srebrila bo na grobu
njim, ki šli so prek nje mej...**

SVETOIVANSKA "OKROGLA MIZA"

Na kup knjig, ki jih je Tone v svojem življenju prebral od konca osnovne šole, vse dokler se ni nekoliko utrujen že pričel širiti v pasu, bi človek kar malo začudeno pogledal.

Tu bi dobil vse, od zaprašene slovnice do slovarja tujk; od zemljepisnih atlasov do priručnikov razprav, od sanjskih bukev do Prešerna. In vendar je vsa ta pisana družina pričala le o lastnikovi vztrajni želji po vednosti, znanju in izobrazbi. Sledeč tej svoji nagonski želji pa Tone ni samo bral, ampak tudi vabil prijatelje, ki so se mu zdeli zanimivi, k sebi domov, kjer so potem ob kozarcu vina na dolgo razpravljali in preiskovali resnici obisti, jetra in srce.

Večkrat je sedel ob taki mizi tudi profesor Boštjan, malce zanemarjen možak sedemdesetih let, ki je neznanško rad govoril, kako se mu na svetu slabo godi. Pa se mu tudi res je: žena mu je namreč ušla in pustila njegove znanke pred veliko uganko: je Boštjan zanemarjen, ker zanj ne skrbi več žena, ali pa je zanemarjen zato, ker hoče s tem pokazati vsem, kako nesrečen je, ker ga je žena zapustila. Največkrat se je Boštjan razgrel v pogovoru, ko je beseda nanesla na Boga in vero.

«Boga ni, vam pravim,» je takrat poudarjal. «Ni ga! Če bi bil, ne bi dajal še in še tistim, ki že tako imajo vsega preveč, ampak bi bil dajal nam, ko smo bili lačni, ali pa tistim, ki nimajo še sedaj nobenih pogojev, da bi se posvetili recimo znanju, kulturi. Ja, še v cerkev se tem ne da iti, ker so preveč utrujeni ali pa nimajo snažnejše obleke.

In če je vse pod Stvarnikovim nadzorstvom — kot pravijo — in je vse tako umno urejeno? Zakaj potem pusti mene, da sem tako neroden nasprotnik in me duhovno ne razsvetli, da bi ga končno spoznal?!

Nakar mu slikar Primož, Tonetov dolgoletni prijatelj, za katerega vsi vedo, da veruje v Boga, mirno odgovori: «Saj prav v tem nasprotstvu med vsem, kar živi v naravi ter človekom, ki se je razvijal na isti način, a ga odlikuje še misel, ravno v tem vidim dokaz za obstoj Boga. Kdo pa je človeka ustvaril?» je nadaljeval. «Človek pa vendarle ni nastal kar tako, iz nič ali po naključju: z vsem razumom in duševno občutljivostjo, ki ju ima! Še semena, pa tudi če je od najbolj primitivne rastline, ni mogoče ponarediti in umetno sestaviti, da bi potem zrastle, pa da se je človek kar tako sam sestavljal skozi zgodovino razvoja življenja na svetu?» «Darvin...» je takrat začela razkazovati svojo šolsko marljivost v nabiranju znanja gospa Julka, ki je večkrat kaj napisala za naše časopise. «Darvin je s teorijo o selekciji vrst...»

«Če bi bil res kje neki Bog, potem gotovo ne bi šel ustvarjat takega pojava kot je človek, kateri mu je vse prej kot v čast in veselje. In čemu mu je potrebno to zemsko kraljestvo za preizkušanje ljudi? Menda ni oblastiželjen, ko pa je neskončno dober.» Profesor Boštjan je ob tem potegnil iz žepa velik rdeč robec in se samozavestno useknil. Tone je ob takih

pogovorih seveda prišel tudi s svojo besedo na dan in v tistih njegovih nekoliko zadržanih razmotrivanjih se je izrazil, da je njemu dovolj Kristusov nauk za moralno oporo in razmišljanje. In nadaljeval je: «Navsezadnje pa je vendarle bolje, če Bog je, saj prav tej skrivnosti... je človeštvo že skozi vso zgodovino verjelo in jo občutilo ter gradilo templje raznim bogovom, kar je dokaz, da je človeški duh vedno potreboval Boga.» «To ni noben dokaz,» je ugovarjajoče pristavila Julka, «nekoč so verjeli v čarovnice, pa jih kljub temu ni bilo. Pred nekaj sto leti so mislili, da je zemlja ploščata, pa je bila kljub temu okrogla! Tudi o strašno veliki koristnosti raznih templjev in cerkva dvomim. Nas Slovence so Nemci in Turki pobijali, vsak prav v imenu svojega Boga. Je pa res v naravi neka sila, žar, ki oživlja svet in omogoča harmonijo življenja, in to je resnično nekakšen božanski duh, ki ga človek ne bo znal nikdar ponarediti, tu ima Primož prav.» Sramežljivo je srknila iz kozarca in pogledala proti slikarju.

Ta pa je bil že malce napadalno razpoložen: «Predvsem vi ne ločite Boga od raznih cerkv: eno je Bog in drugo je to, kako si ga zamislijo in mu služijo ljudje, ki so vedno krvavi pod kožo. Navsezadnje pa je vedno tako: če ima človek posluh in občutljivost, vidi in spozna Boga na vsakem koraku, sicer je otopel. Je kot če ne razumeš poezije: zate je potem ni — in amen!»

Tone je med tem hitel nalivat, morda zato, da bi se plamenček malo pogasil ali celo razgorel, kdo ve. Če je bil zraven šestdesetletni kritik Matej in večkrat ga je zaneslo v družbo, ker je bil še fant, se je takrat ohrkal in začel bolj počasi, potem pa vedno hitreje. «Zame so slabiči vsi tisti, ki tako prisegajo na Boga. Postavili so si ga ljudje, ko niso vedeli, kako si drugače razlagati, kaj je sonce, kaj je življenje in smrt. In ker so se bali neznanega okrog sebe. In verjetno bogatinci, kralji in taki, ki so si strašansko hoteli vsaj v domišljiji podaljšati svoje dobro življenje tja v posmrtno večnost. — Človek živi zdaj na zemlji, o drugem pa ne vemo nič določenega. Torej naj se drži zemlje in naj skuša svoja leta preživeti kar najbolj po človeško.»

Nazadnje sta se zedinila v bolj napetem tonu Boštjan in Matej v pogovoru o najnovejših tehničnih izumih in o teorijah nastajanja prvin in potem življenja na zemlji, ter hitela prepričevati eden drugega, kako je narava vse izoblikovala v raznih obdobjih po potrebi. In da kaj bodo rekli verniki ob prihodnjem osvajanju vesolja. Izzivajoče sta se pomikala bližje Primožu in Tonetu, češ, kaj lahko odgovorita na to. Prvi je nato odgovoril Primož: «Zgodí se tvoja volja, kakor v nebešt, tako na zemlji in drugih njej podobnih planetih.» Živčno sta se zasmejala: «In ti, Tone?» sta še silila z vprašanjem. Tone je hladnokrvno rekel: «Ne prevzemi se človek, ker niti črva nisi še sam ustvaril!» Za tokrat se je družba razpravljalcev razšla in dalje je razmišljal vsak po svoji glavi.

DVA VELIKA ŠPORTNA DOGODKA

KOŠARKA

Ko bi še pred deset ali manj leti napovedovali, da bo Ljubljana postala prestolnica najpomembnejših svetovnih športnih dogodkov, bi takim prerokbam le malokdo verjel. In vendar je zadostovala skupina navdušenih ljudi, z dosti dobre volje, z organizacijskimi sposobnostmi in pogumom, da se je sen uresničil. Tivolska dvorana je zaslovela po vsem svetu. Organizatorji so seveda pričeli polagoma, to je s pripravami za svetovna prvenstva manj popularnih panog. Začelo se je z namiznim tenisom in od tedaj so si sledila svetovna prvenstva v hokeju na ledu, umetnostnem drsanju in druga mednarodna tekmovanja. Organizacija je bila vedno na zavirljivi višini, kar je prepričalo Mednarodne zveze, da so ljubljanskim prirediteljem zaupali tudi organizacijo pomembnejših prvenstev. Krona je bila vsekakor priprava svetovnega prvenstva v košarki, katerega finalni del so odigrali v Ljubljani od 16. do 24. maja.

Kot znano, je prvič v zgodovini osvojila svetovni naslov Jugoslavija. Po izločilnih turnirjih v Sarajevu, Splitu in Karlovcu, so se v finale uvrstile še Združene države, Sovjetska zveza, Brazilija, Italija, Češkoslovaška in Urugvaj. Ljubljansko svetovno prvenstvo je pokazalo precejšnjo izravnanoost sil med prvo petorico, medtem ko sta bili reprezentanci Češkoslovaške in Urugvaja za razred slabši. Če se za hip spomnimo na prikazano igro posameznih reprezentanc, tedaj lahko rečemo, da je Jugoslavija igrala izredno solidno, pazila je na moči in skušala v vsakem primeru osvojiti točke s čim manj truda. Zablestela je le na dveh srečanjih, in sicer proti Braziliji, ko je zmagala s 25-timi koši razlike in proti Združenim državam. Srečanje Jugoslavija-Brazilija pa je bilo tudi najlepše in najzanimivejše od vseh 21-ih tekem finalnega turnirja. Proti Združenim državam je bilo ozračje morda bolj napeto, toda blesteče igre jugoslovanski košarkarji niso ponovili, čeprav so zmagali s sedmimi koši razlike. O Jugoslaviji lahko rečemo, da je zmagala po zaslugi vseh 12-ih igralcev, saj je imela najbolj uigrano ekipo. Med najboljšimi pa velja omeniti DANEUA, TVRDIĆA, ČOSIĆA, JELOVČA, ŽORGO in RAJKOVIĆA, ki je le štiri dni po zmagooslavju tragično preminil zaradi srčne kapi. Nekoliko nepričakovano je bila druga Brazilija, to pa predvsem po zaslugi veteranov UBIRATANA in WLAMIRJA. Sovjetska zveza — najbolj izžvižgana reprezentanca v Ljubljani — ima prepočasno igro, ki jo zavlaučuje 217 centimetrov visoki ANDREJEV. Največje presenečenje pa predstavlja četrto mesto Italije, ki se je popravila šele proti koncu turnirja, ko je prvič v zgodovini premagala Združene države. Mlada reprezentanca je pokazala vrsto zanimivih kombinacij. Še pozitivneje pa je dejstvo, da Italija razpolaga z mladimi igralci, ki so šele v razvoju. Tu mislimo predvsem na BARIVIERO, ki je morda edi-

ni dva metra visoki playmaker na svetu. Običajno igrajo na tem mestu mnogo nižji košarkarji.

Peto mesto Združenih držav predstavlja prav gotovo popolen neuspeh ameriških košarkarjev, ki so prišli v Ljubljano po zlato. Slabo končno uvrstitev lahko opravičimo s celo kopico olajševalnih okoliščin. Američane so sodniki večkrat oškodovali, poleg tega pa košarkarji Združenih držav niso vajeni evropskega načina sojenja. Pred nastopom na svetovnem prvenstvu so skupaj trenirali le dobra dva tedna, zaradi česar se seveda niso mogli uigrati. Imeli so sicer najboljše posameznike, toda najmanj uigrano ekipo.

Ljubljansko svetovno prvenstvo je po mnenju vseh odlično uspelo, za kar imajo zaslugo vsi člani organizacijskega odbora, predvsem pa generalni tajnik inž. Boris Kristančič, ki je praktično v eni sami osebi združil športnika, košarkarskega izvedenca, inženirja, organizatorja in vpljudnega gosta. Tudi tiskovna služba, za katero so bili odgovorni športni časnikarji slovenskih dnevnikov in radia, je bila izredno dobro urejena, tako da so imeli vsi časniki, domači in tuji — v Ljubljani jih je bilo akreditiranih skoraj 400 — vse potrebno na razpolago.

Saša Rudolf

NOGOMET

Rimetov pokal je v Mehiki doživel zadnje svetovno prvenstvo: Brazilci so tretjič osvojili najvišji naslov in si tako zagotovili pravico obdržati dragoceno trofejo dokončno v lasti. S častnega mesta v izložbah brazilskega nogometnega muzeja bo zlati Rimetov pokal odslej pričal novim generacijam o zlati dobi brazilskega nogometa.

Pokal, ki ga je kapetam brazilskega moštva Carlo Alberto po sijajni zmagi dvignil nad glavami svoje enajstorice, je leta 1929 izdelal francoski zlatar Abel Lafleur. Naročila ga je mednarodna nogometna zveza, ki je tisto leto sklenila organizirati I. svetovno prvenstvo. Na zvezi so tudi izbrali naziv pokala, ki je dobil ime po takratnem predsedniku zveze Francozu Julesu Rimetu.

Prvi pokal so osvojili Urugvajci leta 1930, na naslednjih dveh prvenstvih leta 1934 in 1938 pa so zapovrstjo zmagali Italijani, ki so tako postali prvi kandidati za dokončno osvojitvev pokala. Na prvem povojnem prvenstvu leta 1950 so bili spet uspešni Urugvajci, 4 leta kasneje so zmagali Zahodni Nemci, nato pa dvakrat zaporedoma Brazilci. Pokal se je vrnil v Evropo leta 1966, ko je svetovni naslov osvojila Anglija, letos pa so si ga Brazilci v Meksiku dokončno osvojili. Finalni turnir v Mehiki ni bil na posebno visoki tehnični ravni, čeprav so nekatere ekipe prikazale zares moderen in učinkovit nogomet. Razlika med ne-

Dalje na 3. strani platnic

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(NADALJEVANJE)

V Argentini je še vrsta mlajših in starejših pisateljev, ki sodelujejo v različnih revijah in zbornikih s črticami, novelami in drugimi spisi, niso pa prišli do samostojnih knjig. Ustvarili so nekaj zanimivih del, vendar je zaradi raztresenosti spisov težko dobiti jasno predstavo o njih. Omeniti bi bilo treba Janeza Kalana, Janka Mernika, Janeza Ogrina, Božidarja Kramolca idr. Nekateri imajo že toliko spisov, da bi jih lahko povezali v knjige; na kratko jih je označil Tine Debeljak v Panorami slovenskih leposlovnih ustvarjalcev v emigraciji (KSS 1955).

Delujejo tudi različne dramske skupine in nekaj dramatikov. Omenil sem že Vombergarja, Simčiča, Kocipra, Novačana in Rozmana, ki so napisali tudi po nekaj dramskih del, ostali pa so še naslednji: MARIJAN WILLENPART je bil v Ljubljani igravec in režiser sentjakobskega odra, v Buenos Airesu pa deluje pri igravski skupini IDNAVE, GONGA idr. Napisal je dramo v treh dejanjih *Zadnji krajec*, ki so jo uprizorili 1954 v Buenos Airesu, izšla pa je v Meddobju, III., 1956-57. Vsebina je zajeta iz medvojnih razmer, ki posežejo in se razrešijo v Argentini sedem let pozneje: Karlo je Podlogar zvalil med partizane, tu je ubila smrtno ranjenega domobranca, ki ga je njegov brat Andrej v strahu zase zapustil. Nato poišče umorjenčovo mater in v Italiji Andreja, ki leži ranjen v bolnišnici. Vzljubita se, se poročita in se preselita v Argentino. Po sedmih letih nista srečna, Andreja peče vest zaradi brata in tudi njo, ki pa svoje krivde nikomur ni odkrila. Ko pride k njima Podlogar, se resnica pojasnji, Andrej hoče ženo ubiti, a je ne more, ampak ji odpusti.

Igra je v nekaterih prizorih močna, napeta in prepričljiva, tudi celoten vtis je ugoden, v podrobnostih pa je manj izdelana. Karla ni vedno dosledna, najlepše je prikazano njeno prizadevanje po dobroti in dvigu, kar jo končno reši. Andrej ni premočrten, njegovo dejanje v preteklosti in sedanjosti ni pojasnjeno in dovolj utemeljeno, bolj je živčen kot pretresen. Daljše poročilo o igri je napisal Alojz Gerzinič v Meddobju (I., 1954, 221-227; glej tudi Glas SKA 1954, št. 7, Nikolaj Jeločnik).

NIKOLAJ JELOČNIK se je začel med zadnjo vojno oglašati v Domu in svetu s črticami, v Argentini se je posvetil dramatik in režiji. Z Brankom Rozmanom je napisal odrsko balado v španščini *Yo fui condenado* — Obsojen sem bil. Prikazala sta leta strahote 1941-45 v Sloveniji, in sicer z besedili Otona Zupančiča ter izpovedmi in razmišljanji Pričevavca, vstalega iz groba. Predstava je bila 18. junija in 4. julija 1965 v Buenos Airesu. (Glej Glas SKA, XII., 1965, št. 12-13, 14-15.)

Jeločnik je sestavil še več priložnostnih odprskih del, oratorijev o škofu Baragi itd.

VINKO POZNIČ je avtor prve izvirne igre, ki so jo 17. nov. 1949 uprizorili v Buenos Airesu. To je *Napad*, podoba domobranskega odpora; ni izšla v tisku.

Z D A

Slovensko kulturno življenje v Združenih državah Severne Amerike je bilo že pred prvo svetovno vojno živahno in razgibano. O Clevelandu so govorili, da je bil tedaj bolj slovensko mesto kot Ljubljana, značilno je bilo tudi, da so imeli v ZDA več slovenskih

dnevnikov kot v domovini. Da so v takih pogojih nastopili številni pesniki in pisatelji, je razumljivo.

Slovensko literarno ustvarjanje v ZDA še ni raziskano in tudi jaz se bom omejil samo na čas po zadnji vojni. V to dobo so posegali tudi starejši, kot IVO ZORMAN (1899-1957), najpopularnejši kulturni delavec, avtor številnih pesniških zbirk; Ivan Molek (1882-1962), pesnik, pripovednik in dramatik; Katka Vrtačič-Zupančičeva (1889-1967), pesnica zbirke *Slike iz vsakdanjega življenja*; Ana Praček - Krasna (rodila se je pred prvo svetovno vojno v vasi Dolga poljana na Vipavskem in odšla 1920 v ZDA) je izdala 1950 v New Yorku pesniško zbirko *Za lepše dni*, ki obsega 99 pesmi in 10 v angleščini, toda vse iz starejše dobe; opevajo domotožje in težke socialne razmere; umetniško so skromne; dr. Janko Grampovčan je prišel v ZDA po zadnji vojni in napisal vrsto pesmi v časopise; duhovnik Vital Vodušek je izdal že pred vojno v Ljubljani pesniško zbirko, sedaj se oglašja le od časa do časa; naštevanje bi se lahko še nadaljevalo, vendar bi bilo zrelega klasja malo.

Nekaj novega zagona je dobilo literarno ustvarjanje po zadnji vojni, ko se je naselilo v ZDA kakih 1.700 beguncev in izseljencev, med katerimi je bilo več izobražencev in ustvarjalcev. Vendar pa ni med njimi skupnega središča, ker so raztreseni po vsej ogromni državi. Se največ tradicije ima Cleveland, dalje Chicago in New York, skoro vsi pa so povezani s SKA v Buenos Airesu. Čeprav živijo Slovenci že več rodov v novi domovini, sloni vse literarno ustvarjanje na prilivu izseljencev, zato je ta literatura bolj zakoreninjena v stari domovini kakor v novi, neke vrste dvoživka, ki se najraje hrani s spomini.

Pomembnejši povojni oblikovavci v ZDA so:

KAREL MAUSER

Rodil se je leta 1918 v Zagorici pri Bledu, kjer je bil oče orožnik, mladost pa je preživel v Podbrezjah. Gimnazijo je obiskoval v Kranju in Ljubljani, dovršil je bogoslovje, toda se ni dal posvetiti, ker je vmes doživel kot vaški stražar Turjak in nekaj mesečni partizanski zapor. Bil je urednik Slovenčeve knjižnice, decembra 1945 pa so ga s starši, brati in sestrami izselili v Avstrijo. Tu je delal kot gozdni in cestni delavec, živel pa v taboriščih v Rettenmanu, Lienzu in Spitalu ob Dravi, leta 1951 se je izselil v ZDA, živi v Clevelandu, dela v tovarni svetrov, piše pesmi, črtice, povesti, romane, članke, poročila, kritike idr.

Pesniti je začel v sedmi gimnaziji v Mentorju, prešel v Dom in svet ter med vojno pripravil zbirko *Prva piščal*, ki pa ni izšla. Pesmi piše še sedaj, vendar redkeje; zadnje kažejo moderno ekspresionistično izražanje, kakor npr. Milost: »Iz mojih prstov / rasto obrazi / in cvetoča drevesa, / preproste rože, / in oblaki. // Kakor otrok sem, / ki se igra z ilovico, / srečen sem, / da se smem igrati.« (Meddobje, X, 1969).

Težišče Mauserjevega pisanja pa je proza, s katero je začel že med vojno, a se je na Koroškem v njej tako razmahnil, da je postal najplodovitejši zdovski pisatelj. S povestmi in črticami je začel sodelovati v Koroški Kroniki, ki so jo izdajale ameriške zasedbene sile za Slovence, 1946-1949, pozneje v Našem

tedniku — Kroniki, reviji Vera in dom ter v obnovljeni Mohorjevi družbi v Celovcu.

Tako so izšle v knjigah naslednje povesti: v Celovcu: *Rotija* (1947-), *Sin mrtvega* (1947), *Prekleta kri* (1948), *Puntar Matjaž* (1950), *Zemlja* (1952), *Jamnik* (1953), *Velika rida* (1955), *Ura s kukavico* (I. del 1959, II. del 1960), *Mrtvi rod* (1963) *Kaplan Klemen* (1965-kot podlistek v Koroški kroniki 1949, od tod so ga prevedli v nemščino, Luzern 1955 in 1956, ter španščino 1981); iz njega je napravil igro v štirih dejanjih in je izšla v Clevelandu 1953); v Clevelandu *Pšenični klas* (1954) in *Večna vez* (1955); v Buenos Airesu pri SKA *Jerčevi galjoti* (1958, že 1959 v Kor. Kroniki), *Ljudje pod bičem* (I. del 1963, II. del 1964, III. del 1966; napisal jih je kot povest leta 1949 in so izhajali v Veri in domu v Celovcu, ponatis pa v Ameriški domovini in Naši luči; vse tri dele v eni knjigi je izdala celovška MD 1969), *Novele* (1970), starejše, v izbiri prof. Severja).

Snov za svoja dela je zajel Mauser iz Koroške, Gorenjske in Amerike. Največ se jih godi na Gorenjskem, in sicer v pokrajini, ki jo omejujeta Bled in Kranj, središče pa ji je Podbrezje. Pravi, da je že kot otrok vžljubil ta svet, »v katerega je Bog z mernikom trosil lepoto«.

V *Rotiji* je naslikal trpljenje nezakonske matere, ki jo fant zapusti, a ga njena ljubezen reši propada v mestu ter pripelje k otroku in materi. Godi se v selških hribih med bajtarji, tragedija se zaradi vzgojnosti spremeni v idilo, zato je premalo prepričljiva, čeprav je sočna.

Sin mrtvega je zajet iz vojnih ali medvojnih bojev. Mlinar Klevž je ubil iz strahu in borbi človeka in potem ga peče vest. Slučaj hoče, da pride k njemu na počitnice sin mrtvega in ubijavec ga vzame za svojega. Na smrtni postelji mu izpove svoj greh, fant mu odpusti, se poroči z vaškim dekletom in ostane za vedno na novem domu. Skozi vso povest se ubiti vrača kot vest in privid, zato je težišče v očiščenju in odkupu, čeprav je v celoti zajeto pisano kmečko življenje v Grapi pri Kropi.

Prekleta kri je povest o »prekleti« Piškotarjevi družini, ki gazi moralne zakone in izkorišča bajtarja. Gospodar je zapeljal dekle in jo poslal k babici, da je odpravila otroka, toda zmešalo se ji je in se obesila. Sin Matevž je ubil nekega fanta in nato udaril drugega tako silno po glavi, da je izgubil razum, nazadnje je bil tudi sam ubit. Dom je prišel v tuje roke, da je bilo zadoščeno pravici. Pripovedovanje je lahko, značaji so trdi in neupogljivi.

Jamnik ima naslov po vasi sredi Jelovce, obravnava pa ljubezen med dvema bajtama, v katerih živijo nekoliko nevsakdanji ljudje, telesno zaznamovani, zato se grizejo v sebi in z drugimi. Konec uganemo že v prvi tretjini knjige: zmaga tisti, ki je navezan na zemljo, Lojze, ki odide v mesto, se vda pijači in pade v prepad. Pisatelj se preveč mudi samo pri ljubezni, tudi zato je delo šibko.

Pšenični klas je zbirka kratkih črtic, v katerih je avtor na reymontovski način proslavil patriarhalno gorenjsko vas, gruntarsko ljubezen do zemlje in spor med rodovi. Vsaka črtica je kratka balada in Mauser je tu prepričljivejši kot v povestih.

Jerčevi galjoti je povest o sovraštvu med tremi hišami, ki se vleče skozi vse življenje očetov, zaključí pa se z ljubeznijo njihovih otrok, prej pa morata nasilno umreti dva gospodarja. V povesti je kos vaškega življenja, živi pa tudi pokrajina. Življenje je težko, ker ga grenijo pretekle krivice in iz njih izhajajoče sovraštvo. Vaška skupnost je razbita, izginila pa je tudi topla družinska domačnost. Junaki so notranje poglobljeni, zajeti iz vsakdanjega življenja, trdi in nepopustljivi Gorenjci, mlajši pa bolj odprti in naprednejši. Povest je najboljša, kar jih je Mauser zajel iz gorenjskega okolja.

Ura s kukavico se godi okrog Bleda in pripoveduje o bajtarju Bijolovem Vorancu, ki gara noč in dan, da zleze med gruntarje. Poroči se z bogato Zimovčevo Cilo, ki mu ni bila namenjena in v katere rodu je bila bolezen. Rodi slepega sina, se ji zmeša in skoči v Blejsko jezero. Voranc se bo poročil z bivšo

dekle Anco, ki mu je že dala sina, in življenje se bo nadaljevalo. Povest je ljudska, razgibana, v merilu prejšnjih.

Kaplan Klemen izstopa iz teh gorenjskih kmečkih zgodb, ker prikazuje gorenjskega fanta iz Gorij, ki napravi maturo, se bori med klicem krvi in božjim glasom, stopi v bogoslovje, obiskuje barakarje v Sibiriji, ljubljanskem predmestju, kot duhovnik gre delovat med te siromake, jim postavi kapelo in končno z dobroti in požrtvovalnostjo zlomi njihov odpor. Roman je moralno, človeško in literarno izredno delo, ker je junak tako človeški in obenem tako ekumenski, da je idealna podoba duhovnika, h kateremu se trpeči človek v stiski z zaupanjem obrača. V tem romanu je Mauser dozorel, zato ni čudno, da so ga dvakrat natisnili v nemščini in da ima španski prevod spremene besede, ki pravijo, da se je avtor »uvrstil v prve vrste evropskih katoliških pisateljev in da njegovo ime stoji na posebnem mestu poleg Grahama Greena, Francoisa Mauriaca in Georgesa Bernanosa«.

Iz Koroške je najprej *Puntar Matjaž*, edino Mauserjevo zgodovinsko delo. Godi se v XV. stoletju, ko se kmetje upirajo Turkom in graščakom in ko morajo nekateri uporniki z Matjažem na čelu zbežati na Beneško, da se rešijo. Povest je sestavljena iz posameznih podob v načinu Pregljevih Tolmincev, podajanje je slikovito in lahko.

Zemlja je povest iz Ziljske doline in kaže, da daje samo navezanost na zemljo vir zdravja in moči. Dosti je v tej skromni povesti ljudskih običajev, kot je ziljsko štehanje itd.

Velika rida je spet iz Ziljske doline in slika razmerje med gruntarji in bajtarji. Iz istega okolja in kraja je *Mrtvi rod*: gruntarski mrtvi in trhli rod lahko pomladi samo kri bajtarjev, če ju združi ljubezen.

Največje in najboljše Mauserjevo delo pa so *Ljudje pod bičem*, o katerih je pisatelj zapisal, da je »povest v treh delih«, vendar so po obsegu (1.113 strani, najobsežnejše delo, ki je izšlo v zamejstvu ali zdomstvu) in široki zasnovi pravi roman. Zgodba se začne nekaj mesecev pred zadnjo vojno v Podbrezjah, kjer učiteljica Viktor Žalar in Silva Miklavc, zaročena z ljubljanskim bogatašem Blažem Bregarjem. Polagoma začne brsteti med Silvo in Viktorjem ljubezen. Ob izbruhu vojne se oba umakneta v Ljubljano, Viktorja in Blaža odpeljejo v italijansko taborišče, Silva gre prosit ital. oficirja, da reši Blaža, a izgubi nedolžnost. Ko pričakuje otroka, jo Blaž zapusti in se poroči z drugo; Silvin otrok umre.

V drugem delu je Silva po vojni učiteljica v Dobropoljah, pisatelj pa prikaže tudi medvojna leta in borbo za Turjak. Nastopajo nove osebe, zlasti bivši partizanski nadučitelj Razpet, njegova žena Nataša in oficir OZNE Saša. Silva je precej pasivna, ljubi Viktorja, a se mu ne upa povedati o svojem medvojnem padcu. Zaradi prepovedanih knjig jo zapro. Blaž odpelje Razpetu ženo in ta se razočaran nad vsem ustrelí.

V tretjem delu razreši pisatelj usodo do tedaj znanih in novih ljudi. Jedro zgodbe sta Bregar in Nataša, ki se po Razpetovi smrti poročita. Bregar je vedno enak, postal je ravnatelj podjetja, hodi v tujino nakupovat in goljufa. Nataša uživa in se zabava, dokler je ne napade rak. Mož ji preskrbi za služabnico bivšo usmiljenko, sam pa si poišče dve ljubici. Skratka, Bregar je popolnoma negativen človek, brez značaja in političnega prepričanja. Ko čuti, da ga po Natašini smrti sumijo, se skuša umakniti v Avstrijo, toda ljubica ga mora izdati in med aretacijo ga ustrelijo. Njegova usoda je tragična, vendar nujna posledica njegovega življenja.

Nataša je sprva na pol razvjen otrok, živi samo zunanje življenje, šele bolezen, Blaževa zapustitev ter Silvina in usmiljenkina pomoč ji omogočijo, da gre vase, se spazna in se pred smrtjo skrivaj spove. Mauser ji je posvetil veliko prostora, mojstrsko se je poglobil v njeno duševnost in utemeljil njeno notranjo praznoto s tako nazornostjo, da spada v tem pogledu med bisere slovenskega pripovedništva. S tenkim psihološkim poslušom je nato razvijal in

oblikoval to duševnost, dokler je ni pripeljal do enovitosti in notranje harmonije.

Silva mora prehoditi trnovo pot zaporov in prisilnega dela, da notranje dozori in zadosti za nehoteni padeč, da najde sebe in Boga. Viktor počasi spoznava, da življenje ne sloni na tistih temeljih, o katerih je sanjal v taborišču. Prepričan je, da edino zemlja daje življenje, prav tedaj pa so kmetom jemali zemljo. Zapusti šolo in gre za gozdnega delavca, počasi najde sebe in pot do Silve. Ko se Silva vrne s prisilnega dela in Viktorja vržejo iz službe, se poročita in skrivaj preideta mejo — postaneta begunca.

Pisatelj je v romanu pokazal, kako so slovenski ljudje trpeli v obravnavanem spornem obdobju pod bičem vojske, okupacije in revolucije, po lastnih besedah pa je hotel povedati, da so bile napake na obeh vojujočih straneh. Bolj so ga zanimale osebe kot razmere in okolje, ki je le široko platno, pred katerim se zapletajo in razpletajo osebne drame nastopajočih ljudi, ki jih je cela vrsta, a je vsak dovolj individualiziran. Trilogija je resno delo in ne drži trditve Jožeta Pogačnika, da »je izrazito politično tendenčno delo« (Slodnjak: Slovensko slovstvo, 1968, 528).

V skoraj vseh ostalih delih je Mauser ljudski pripovednik in zanje veljajo besede, ki jih je sam izrekel: »V zavesti, da je na Koroškem slovenska knjiga v tiskih in da je treba za preprostega človeka pisati preprosto, sem pričel pisati večernice.« Niso to večernice v starem smislu, ampak domačjske povesti, to se pravi, da opisuje vaško življenje realistično, vedno pa ga idealizira glede na moralni svet, v katerem se gibljejo njegove osebe. Učil se je pri predvojnih realistik in je najbližji Bevku, tako po lahkotnosti fabuliranja, po osnovni problematiki, ki je pri obeh vprašanje zemlje in ljubezni, in po tem, da gledata oba bolj na zgodbo in problem kakor na psihološko poglobitev oseb. Vendar pa je Bevk polnejši, tudi v opisovanju okolja; Mauser je preprost, elementaren, v zgodbah je mnogo nasilnih smrti, konec pa je vedno optimistično prirojen. Njegov časovni okvir je nekoliko odmaknjen, ker živi ves v spominih.

Samo v eni povesti se je lotil ameriške snovi — to je *Večna vez*, vendar je še tu junak Slovenec starega kova, ki se noče ločiti od neozdravljivo bolne žene in se poročiti z ločenko. Sele po ženinini smrti se z njo poroči, sklene večno vez. Novost je tudi roman o škofu Frideriku Baragi, *Le eno je potrebno*, ki izhaja iz kanadski reviji Božja beseda od januarja 1968 dalje.

O Mauserju je napisal obširno razpravo dr. Tine Debeljak v Zborniku Svob. Slovenije, 1956, 252-259, isti leta 1955, 235, bibliografija pa je v letniku 1968, 195-200.

(Dalje)

IZLET

nim občutkom veselja in sreče včasih zbudil iz sanj.

Potem je orkester spet zaigral in šla sta spet plesat. Pri mizi sta našla Bidovca spečega.

»Preveč sem mešal whisky in pivo,« je dejal, ko sta ga vzdramila. Dal se je zapeljati s taksijem v svoj hotel.

»Saj ne boste hudi, kaj?« se je opravičeval. »Toda jaz nisem za ponočevanje. Prehitro me prime zaspanec. Oprosti, Vida, veš!«

Oni štirje, so ostali še kakšne pol ure. Potem so se odpravili tudi oni. Mladi profesor in učiteljica sta zavila po drugi ulici, Fludernik in Vida pa sta počasi šla preko Novega trga proti njenemu hotelu. Držala se ga je pod pazduho in na roki je čutil toploto njenega telesa. Njuni koraki so odmevali v tišini spečega mesta. Le nekje daleč je nekdo prižgal avtomobilski motor. V zraku je dišalo po pomladi.

Potem je prišel hip, ko Fludernik ni mogel več krotiti svojega čustva. Stisnil jo je k sebi in poljubil. Ni se odmaknila. Nato pa je on začutil njene tople, mehke ustnice na svojih ustih in njene roke so ga objele okrog vratu.

»Ali zdaj veš, da te imam rada?« je zašepetala. »Že dolgo, veš. Ti pa nisi hotel opaziti.«

»Nisem opazil. Saj nisem mogel upati, Vida, ko pa si imela toliko drugih mlajših oboževavcev.«

»Ni mi bilo mar zanje,« je rekla.

Potem se je še dolgo sam sprehajal po praznih ulicah, poln presenečenja nad lastno srečo. S čim si jo je zaslužil, on, Tone Fludernik, štiri-desetletni, skoraj star profesor? Zakaj ravno jaz, se je spraševal.

Odgovarjalo mu je samo mehko žuborenje vode sredi trga. Toda noč okrog njega je bila polna miline. Počasi se je otrešel strahu, da bo nenadno zadržala budilka, da se bo zbudil in da mu bo ostal na ustnicah samo krhki okus sanjske sreče.

Franc Jeza

LITERARNA NAGRADA "VSTAJENJE" 1969

Dne 21. junija se je sestalo razsodišče literarne nagrade »Vstajenje«, ki ga sestavljajo dr. Martin Jevnikar, Franc Jeza, dr. Anton Kacin in dr. Rafko Vadeb, in podelilo nagrado »Vstajenje« za leto 1969 pesniku in pisatelju Levu Detelu za vse njegovo pisateljsko delo, zlasti pa za zbirko pesmi »Sladkor in bič« in za grozljivo zgodbo v verzih »Črni mož«, ki sta izšli l. 1969.

Lev Detela je s svojimi dosedanjimi spisi dokazal, da je nadarjen pripovednik, da se zna poglobljati v ljudi in okolje, da zna ustvarjati razpoloženja in da mojstrsko obvladuje jezik. Izbral si je skrajna avantgardistično smer, ki je bila ob njegovem nastopu nekaj novega v slovenski literaturi, v zadnjih spisih pa se od nje že znatno odmika in išče samostojnejši izraz.

Trst, 21. junija 1970.

O OBJEKTIVNOSTI IN NAPREDNOSTI

Slovenski tržaški dnevnik se je ob zadnjih junjskih volitvah tolikokrat potrkal po svojih objektivnih prsih zaradi »objektivnega« poročanja o volitvah, da bi bil škandal, ko bi o tej »objektivnosti« nihče ne zapisal besede, ki bi stvari postavila v pravo luč. Saj nihče ne zahteva, da bi naš dnevnik pisal drugače, kot je. Živimo v demokraciji, ki se marsikomu morda ne zdi najboljša, a taka kot je, vendarle dopušča, da vsakdo izrazi svojo misli in nazore in jih tudi oznanja.

Kar nas naivne in poštene Slovence moti, ni neka opredelitev. Izbrati neko pot in se zanjo odločiti v dobri veri — naj bo ta pot pravilna ali ne — je moralno in pošteno. Važno pa je, da se o svoji opredelitvi jasno izrazimo in da si pot, ki smo jo izbrali, upamo tudi javno zagovarjati. Nespametno in nepošteno pa je skrivati svoje ideološke koncepte pod plašč neke razglašene objektivnosti, ker ne glede na to, da druge zavajaš, boš tudi sam prej ali slej razkrinkan in osmešen.

Ko je Primorski dnevnik nekaj časa pred volitvami objavil pismo Skupine mladih volivcev Slovenske skupnosti, je smatral za potrebno izpustiti nekaj stavkov z izgovorom, da on ne dela reklame za nobeno stranko. Tako bi bilo tudi prav — ko bi bilo res! Kot »glasilo vseh naprednih Slo-

vencev v Italiji» bi se P.D. ne smel postaviti za to ali ono politično stranko. Toda v naslednjih dneh je isti P.D. pozabil svoja razglašena načela o enaki oddaljenosti od vseh in se je lepo vrgel v očitno volilno propagando za Komunistično partijo Italije. V svojih člankih je na primer vabil bralce, naj glasujejo za komunistično listo v Zgoniku, isto je nekoliko manj očitno storil za pokrajinske volitve itd.

Ali more biti tak dnevnik še vedno objektivno, napredno in neodvisno glasilo slovenske zamejske skupnosti? Zdi se, da ne. Slovenci v zamejstvu smo dovolj zreli, da razumemo to zavijanje in obračanje in bomo prej ali slej potegnili določene zaključke.

Teza, da je P.D. pač glasilo naprednih Slovencev, ki so vključeni v KPI, medtem ko naj bi bili vsi ostali Slovenci, o katerih naše edino dnevno glasilo poroča čimbolj »objektivno«, sami reakcionarji, je nesprejemljiva in na take očitke ne gre resno odgovarjati, ker so neresnični. V slovenskem zamejstvu nima nobena stranka naprednosti v zakupu. Zakaj pod fašizmom smo vsi enako trpeli in vsem so sveti ideali svobode in demokracije, za katere so padali naši četjete. Vendar pa si iz teh žrtev ne bomo delali kakega volilnega ali drugega kapitala. Padlih ne bomo ma-

šali v našo vsakodnevno politiko. Če pa kdo istoveti naprednost s komunistično diktaturo po sovjetskem ali kitajskem vzorcu, je vprašanje seveda drugačno.

O naprednosti pa je sploh poglavje, o katerem bi bilo kdaj vredno spregovoriti bolj na dolgo. Gre namreč za to, kdo je danes tu pri nas bolj napreden: ali Slovenec, ki se prepusti tujemu političnemu ustroju in samo trobi, kar mu tuj in skrbno uglasen aparat prišepetava, ali Slovenec, ki si upa z vso odkritostjo angažirati se kot Slovenec in zagovarjati in braniti svoj jezik, interese svoje skupnosti in slovenstvo sploh. V mojih očeh je vsekakor naprednejša peščica ljudi, ki si je upala v Kanalski dolini, kjer smo že davno mislili, da je za nas vse izgubljeno, izpostaviti se na samostojni slovenski listi kot pa kak lagoden internacionalist, ki si v senci tujih vsedržavnih strank lasti monopol naprednosti.

Naprednost ni značka, ki si jo vtakneš v gumbnico, naprednost je pogum, je nemirno iskanje novih kvalit, je morda tudi žrtvovanje samega sebe in svojih osebnih ambicij — z eno besedo je lahko samozatajevanje. Zato se mi zdi vsaka poštena opredelitev moralno opravičljiva, ker vodi k istemu cilju — k Resnici, medtem ko je vsako izigravanje, zavajanje in slepomišenje hazardnejše, nena- predno in usojeno na nečasten konec.

KONDOR

OTVORITEV OBNOVLJENIH PROSTOROV ŠKEDENJSKEGA DOMA

Predzadnjo nedeljo v juniju so v Škedenjskem prosvetnem društvu Dom odprli obnovljene prostore. Po pozdravnem nagovoru predsednika društva škedenjskega kaplana Dušana Jakomina je prostore blagoslovil starosta slovenskih duhovnikov na Tržaškem msgr. dr. Jakob Ukmar, ki je v priložnostnem govoru pozval Škedenjce, naj v prenovljenih prostorih skrbijo, da bo še bolj zaživelo versko, kulturno in narodno delo. Spregovorili so še škofov vikar msgr. dr. Lojze Škerl ter škedenjski župnik msgr. Latin. Pozdrave so prinesli še predstavniki nekaterih prosvetnih krožkov, med katerimi prof. Alojz Tul in Stojan Lovriha za mladinski krožek iz Došine. Slovesnosti so se udeležili tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, msgr. Salvadori ter predstavniki sosednjih župnij.

Naslednjo soboto pa je bila v obnovljenih prostorih uspela kulturna prireditev. Kot že v nedeljo sta bila dvorana in prednje dvorišče nabito polna Škedenjcev in Kolonkovčanov. Dolgo ni bila ka-

ka slovenska prireditev v Skednju tako številno obiskana. Marijan Bajc je imel kratek pozdravni nagovor, v katerem je čestital in se zahvalil Škedenjcem in Kolonkovčanom za njih velikodušne denarne prispevke, s katerimi je bilo moči obnoviti prostore. Opozoril je tudi na narodno zavest in pozval prisotne, naj prepričajo oklevajoče Slovence, da bodo poslali otroke v slovensko šolo.

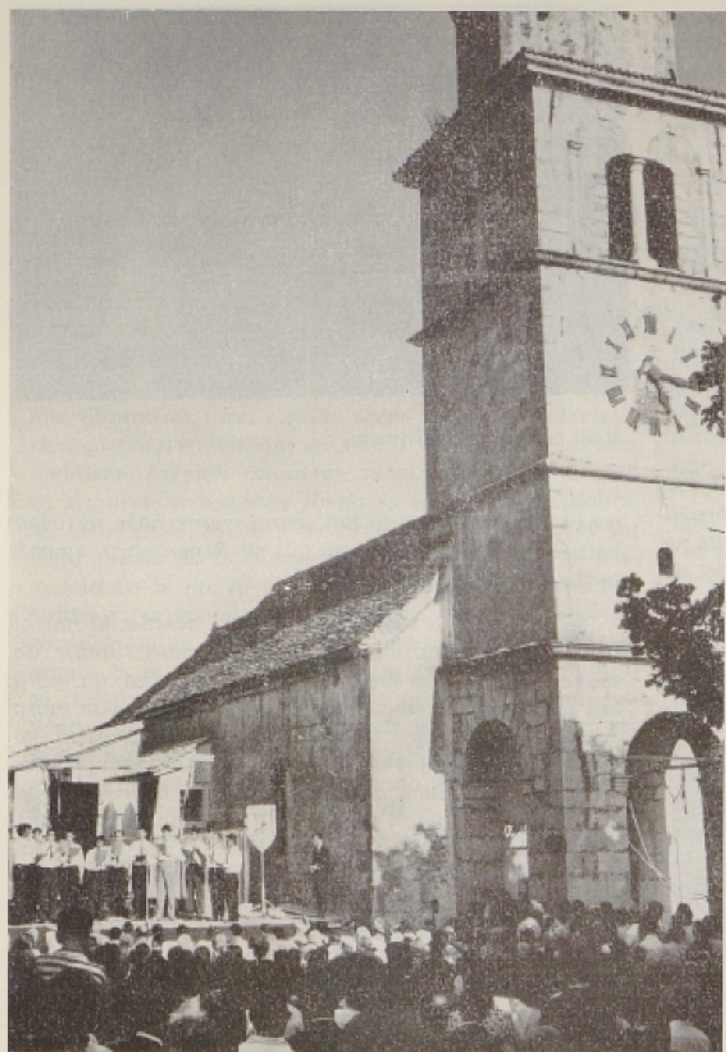
Nastopila je šolska mladina iz Skednja in s Kolonkovca s petjem, deklamacijami in s šaljivim prizorom v škedenjskem narečju. Za zaključek je nastopil še škedenjski pevski zbor pod vodstvom Dušana Jakomina in zapel vrsto slovenskih pesmi. Kvaliteta zbora je bila pred leti na zavidljivi umetniški višini. Se vedno pa ima v svoji sredi dobre pevke in pevce.

Za naslednjo sezono ima vodstvo Doma namen še bolj poživiti svoje delovanje na kulturnem in prosvetnem polju.

Vodstvu Doma in vsem dobrotnikom toplo čestitamo.

m. b.

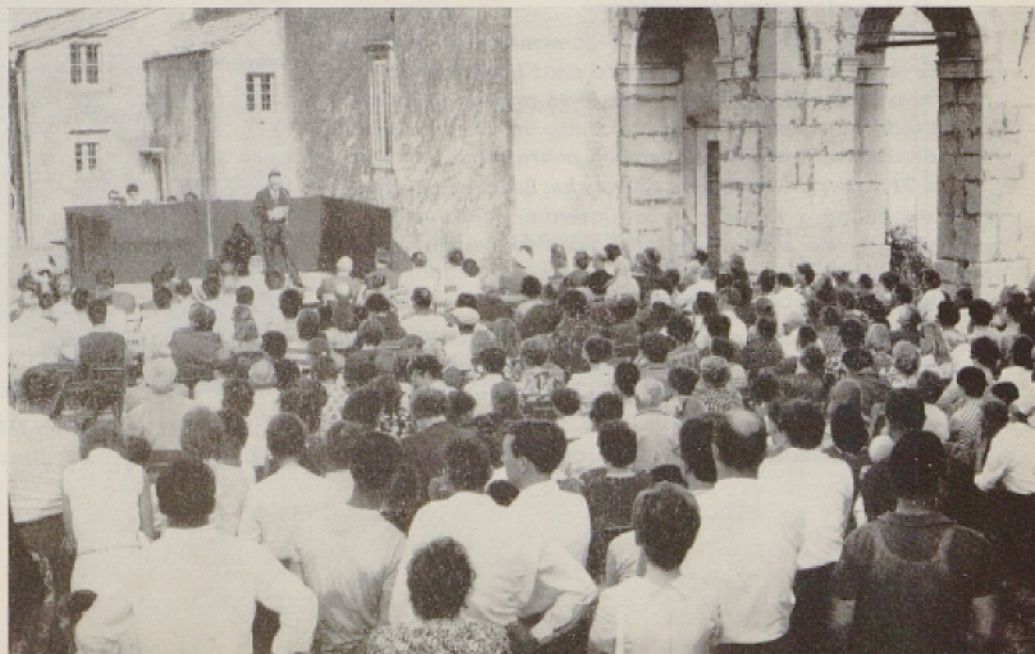
DVAJSETIČ NA REPENTABRU

Namesto običajnega Kulturnega koledarčka smo v tej številki določili prostor za eno kulturno prireditev, ta je Tabor 1970, kroniko ostalih prireditev pa smo prenesli na prihodnjo številko. To smo naredili zato, ker nam je zmanjkalo prostora za vse. Taboru pa smo želeli dati prednost iz več razlogov:

Letošnji naš tabor je bil v nekem smislu jubilejni, saj se ponavljajo te vrste prireditev na Repentabru od 1948. leta dalje. Samo eno leto smo ga prenesli na Opčine, in eno leto v Dolino. Tako se je gotovo v dvajsetih povojnih letih zbralo na naših taborih na tisoče ljudi.

Del množica na taboru

mladika

Tabori imajo svetlo tradicijo, saj je prvi pogumno prelomil vsakršni monopol, ki je do tedaj vladal med nami in so ljudje prišli od vsepovsod kljub prepovedi nekaterih organizacij. Zato vsako leto ta tabor čaka nešteto rojakov, ki se morda spominja taborov preteklih let in dobiva na njih vedno znova pogum in utrjuje svojo narodno zavest.

Vsi naši tabori so namreč bili od vsega začetka do danes samo naši SLOVENSKI tabori. S tem nočemo nikakega primata ali izolacije, a ker vemo in vedo tudi drugi, da je to tabor Slovencev, ne pričakujejo na njih nikakih večjezičnih govorov. Večkrat so se udeležili naših prireditelj tudi odlični gostje, ki smo jim vedno ljubeznivo in po najboljših močeh tolmačili program: čutili so, da so na slovenski prireditvi in so bili zadovoljni.

Te strani posvečamo naši največji prireditvi letošnjega leta tudi zato, da najde pravilno mesto in pravilni poudarek v slovenski javnosti. Želimo opozoriti na idejo tabora in na njeno realizacijo zato, ker je šel del

Naši študentje recitirajo

govor pisatelja Rebutle kot izpraševanje naše narodne vesti, ne samo nam, ki smo bili na Repentabru, ampak tudi vsem, ki jih tam ni bilo.

Se zapišemo o tem našem taboru besedo, ki naj bi prišla do vsake naše občine in vsake naše župnije, do vsakega našega farnega prosvetnega krožka, da mora biti tabor vsako leto tabor nas vseh: na njem se mora čutiti naša skupnost in naša povezanost, na njem se mora čutiti naša zavest in moč naše vere v skupno delo. Zato smo mnogo naših prosvetarjev pogršali, nad navzočnostjo mnogih pa smo bili prijetno presenečeni. Tisti naši prosvetarji po naših vaseh, ki jim je mar samo to, kar je doma, je kratkovidnost in bodo slej ko prej ostali zapečkarji. Samo medsebojna povezanost in občutek za skupnost bo pomagal poživljati tudi njim rast in jim bo pomagal, da ne bodo otrpnili, ker bodo preveč sami.

Zahvaljujemo se vsem, ki so na taboru sodelovali in vsem, ki so se ga udeležili. Mislimo na tabor 1971, ki bo tretjo nedeljo v juniju!

PRIREDITELJI

Moški zbor iz Postojne poje

našega periodičnega tiska mnogo bolj površno mimo kot na primer mimo kake vinske razstave ali pa razstave goveje živine. Poudarimo ta dogodek, da bi morala le zvedela zanj ce' o Ljubljana.

Zdi se nam namreč, da je pomembno za Slovence, če se na taboru zbere kar blizu tisoč ljudi, kljub stavki avtobusov, s katerimi je vsako leto prihajal na Repentabor najrevnejši del naših ljudi. In da so nastopili predstavniki iz vseh slovenskih pokrajin na tem griču: s Tržaške, z Goriške, iz Slovenske Benečije, iz Kanalske doline, s Koroške in iz Slovenije; pokrajina je poslala pevski zbor ali g-dalno skupino, če drugega ne, je prinesel nekdo pozdrav in ga izročil tej čudoviti areni za repentaborskim obzidjem.

In še moramo opozoriti na čudovit in ganljiv trenutek, ko smo lahko prebili nekaj časa z brati in sestrami po krvi, ki so pretrpeli neskončne muke po taboriških, ječah in internacijah. Nam, preživelim je bil zato

Openski TAIMS igra na taboru

NOGOMET

katerimi moštvi je bila očitna, vendar pa so bile vse tekme zelo bojevite in napete.

Oviro je predstavljala tudi nadmorska višina, saj so vse tekme odigrali v mestih med 1500 in 2600 m nadmorske višine. Nižji zračni tlak in manjša količina kisika sta gotovo vplivala na igralce, ki so bili podvrženi neobičajnim naporom.

Finalno tekmo med Brazilijo in Italijo na Azteškem stadionu si je ogledalo 110 tisoč ljudi, a računajo, da je 90-minutni igri na travnati preprogi prelepega športnega objekta, kjer so se pred dvema letoma odvijale olimpijske igre, sledila skoro milijarda televizijskih gledalcev. Italijani so stopili na igrišče z rahlim upanjem. Začetek finalnega turnirja je slabo obetal za Azzurre: iz osminke finala so se pretolkli z dobršno mero sreče, saj so v treh tekmah zabili en sam gol in še tistega po zaslugi nasprotnikovega vratarja, premagati pa se jim ni posrečilo niti šibkega Izraela. Nekoliko so se opogumili z izdatno zmago proti Mehiki, zares pa so se izkazali proti Zahodni Nemčiji. Na tej tekmi, ki je s podaljški vred trajala celih 120 minut, so Italijani uporabili zelo dobro taktiko, prikazali odlično obrambno igro in tudi vzdržljivost, s katero se doslej niso nikoli izkazali. Rastoči uspehi italijanske enajstorice so dali misliti, da bodo Azzurri enakovreden nasprotnik Peleja in tovarišev. A to se ni zgodilo. Na igrišče so prišli s strahom pred slovitimi nasprotniki, nekajkrat poizkusili pritisniti, še izenačili brazilski zadetek, a potem fizično in moralno klonili pred Južnimi Američani. Po prvenstvu so se v Italiji razplamtele polemike na račun tehničnega vodstva italijanske reprezentance, ki da ni postopalo dovolj preudarno. Do neke mere so kritike upravičene, saj je bil Rivera v finalu brez dvoma zelo dragocen pred-

vsem na začetku tekme, ko je bilo treba Brazilce zaustaviti v polju. Po nerazumljivem preudarku ga je vodstvo uporabilo le nekaj minut pred koncem, ko je bilo vse že zaigrano. Opevani Riva, na katerega so vsi računali kot na igralca, ki zna sam odločiti tekmo, je popolnoma razočaran. Danes bi moralo biti že vsakega jasno, da nihče ne more sam doseči zmage, Brazilci sami so pokazali, da se je celo južnoameriški nogomet odpovedal individualni igri. Primer Riva tudi zgovorno dokazuje kako zgrešeno je graditi preveč na enem samem igralcu. Riva je brez dvoma čutil ves psihološki pritisk vodstva ekipe in milijonov navijačev, ki so za vsako ceno pričakovali in zahtevali od njega kopico zadetkov. Napetost je bila prevelika, živčno je popustil, izgubil se kondicijo in tako bil v moštvu brezkoristen.

O zmagi Brazilije ni kaj reči, vsi smo videli njeno igro in brez težav lahko priznamo, da je bila za razred boljša od drugih. Igrala je v najtežji skupini osminke finala in bila vseskozi zanesljiva, čeprav ne more več stoo odstotno računati na svojega Peleja. Zahodni Nemci so bili solidni do polfinala, premagali so po podaljških močno, čeprav ne-več svežo Anglijo, nato zadeli na Italijane, ki so se znali upreti vsem njihovim napadom. Nemci so bili v tej tekmi, ki je bila brez dvoma najbolj dramatična izmed 32-ih srečanj v Mehiki, že tik pred zmago, a jim je v odločilnih trenutkih zmanjkalo moči. Končno so le zasedli častno treje mesto. Razočarali so predvsem Angleži in Rusi. Oboji niso prikazali nič novega, v njihovi igri je bilo videti le premlevanje starih shem.

Rimetov pokal je torej le še muzejski eksponat, mednarodna nogometna zveza pa se še ni odločila za novo formulo svetovnega prvenstva. Vsekakor drži da bodo v Münchnu leta 1974 igrali po novem.

SERGIJ PAHOR

LETOVANJE V UKVAH

Slovenske študente že vabijo Ukve in ukvanska planina in vsi nešteti sprehodi od Ojstrnika do Belopeških jezer, od Zajzere do Rabelskega jezera in Tinjega loga.

Vsem, ki ste se prijavili za letošnje LETOVANJE v Ukvah sporočamo, da bomo odpotovali v soboto, 1. avgusta zjutraj. Vzemite s seboj tudi toplo obleko kot vsako leto in mnogo dobre volje, pa tudi discipline!

Opozarjamo, da imajo prostor samo tisti, ki so se prijavili. Letos vodstvo ne bo sprejemalo naknadnih prijav in ne morejo tisti računati na skupno letovanje, ki bi se kar pojavili v Ukvah. Zato naj še te dni javijo telefonično svoj prihod tisti, ki tega še niso storili.

VODSTVO LETOVANJA
TRST, Ul. Donizetti, 3/I

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S.P.A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000

VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEKOČI RAČUNI - HRANILNE VLOGE

KROŽNI ČEKI - VARNOSTNE SKRINJICE

NEPREKINJENA BLAGAJNA

MENJALNICA TUJE VALUTE

☎ 38-101 - 38-045

Brzjavni naslov: **BANKRED**

Za dobro voljo

DONS PA GREMO MAL U TRST...

Pri prijatelju, doktorju farmacije, Slovencu seveda, zaposlenem v eni večjih tržaških lekarn, sem slišal nekaj verodostojnih zgodbic, za katere ne bi škodilo, ko bi se jim nasmehnil tudi bralci Mladike tokraj in onkraj meje. (Nasmešek bralcev tostran meje bo seveda bolj grenak.)

1. V lekarno vstopita elegantni gospe in se polglasno in sremežljivo posvetujeta v slovenščini. Končno se ena opogumi in v polomljeni italijanščini zahteva neko zdravilo. Zdravila pa so v različnih oblikah in farmacevt nalašč povpraša: »Pomata? Unguento? »Gospe ne razumeta. »Govorite kakšen drug jezik?« »Angleški.« Toda tudi njuna angleščina ne pomaga. »Govorita mogoče slovenski?« jima pomaga doktor.

»O, kaj slovensko govorite!« (Gospe se spogledata) »Tega si pa res ne bi človek mislil!«

»Zakaj pa niste takoj začeli govoriti slovenski?«

»Ja, ko si pa nisem upala.«

2. Vstopi Srb. Vse zahteva brez kompleksa v srbohrvaščini. Pošljejo ga k mojem znancu in ta se pogovori z njim v slovenščini. Srb: »Lepo, ampak morate se naučiti tudi srbski!«

3. Spet gospe, ki se medsebojno spodbujajo: »Prašej ti!« Ena se potruji in izbrska nekaj italijanskih

besed z ljubljanskim naglasom. Znanec: »Kaj bi želele gospe? Kar po slovensko, saj v Trstu znamo tudi slovenski!«

»Pomislite!? Pa kako dober vas razumemo!«

Druga gospa: »A vam je kej dolgočas po domovin?«

»Ampak gospa, jaz sem vendar Tržičan!«

Prva gospa: »A tko? Kdo b si mislu!«

In odhod: »Hvala, gospod, grazie, arrivederci!«

4. Pogumen gospod srednjih let vstopi v lekarno in na ves glas vpraša:

»A kdo tukej slovensk govori?« (Z glasom, kakor bi vprašal: Ali kdo tukaj milijone deli.)

»Jaz!« pravi doktor, moj znanec.

In gospod prostodušno: »A tko?! To j' pa res čudn!«

Še bolj pa je čudno to, da v Trstu ne slišiš ne Hrvata ne Srba, da bi se mučil z italijanščino, medtem ko se mora Slovenec spakovati brez potrebe!

Profesor iz Trsta

☆

Razrednik: »Kje je Kociper?«

Učenec: »Šprica.«

Razrednik: »Ta pa tudi vedno šprica šolo. Povej mu, da je 12. junija konec šole, da ne bo še naprej šprical.«

Gospa: Za božjo voljo, Minka, s temle umazanim nožem režete kruh!

Minka: Ni umazan, ne, sem z njim prej rezala milo.

☆

Profesor: »Veste da čutim pravo notranje zadovoljstvo, ker vam lahko zapišem osem v matematiški.«

Študent: »Hvala... Če bi zapisali deset, bi mogoče čutili popolno srečo.«

☆

Na obali:

Kopalec: »Oprostite, gospod paznik, ste kaj videli mojo ženo. Ležala je poleg mene, zdaj je pa ni nikjer.«

Paznik: »Je pa nisem videl. Veste kaj, lezite poleg tiste mlade v bikiniju, pa bo takoj nazaj.«

☆

»Kaj se vaši sosedje več ne kregajo?«

»Ne, zdi se mi, da so se tako skregali, da več ne govore.«

☆

Tolazba:

Bolnik: »Pa je moja bolezen kaj posebnega, gospod zdravnik?«

Zdravnik: »Prav nič. Na tisoče takih bolnikov je pokopanih na našem pokopališču.«

☆

Zdravnik: »Morali bi se okopati, preden pridete k meni.«

Pacient: »Saj se vsak dan kopljem!«

Zdravnik: »Potem pa vodo menjajte!«

SPOROČILO UREDNISTVA

V poletnih mesecih Mladika ne izide. Zato pa smo združili junijsko in julijsko številko in ji povečali obseg.

V začetku septembra bomo povezali avgust in september v novo letensko številko.

Lepo prosimo, da bi poslali prispevke do 15. avgusta.

Prispevke, ki niso prišli na vrsto za to številko, bomo uporabili v prihodnji. Naj nam sodelavci oprostite.

Ta številka je bila zaključena 30. junija 1970.

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 771-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Herzè

USTANOVLJENA LETA 1896

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-018

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

CENA 200.- LIR